

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ**

Будівельний факультет
Кафедра економічної теорії, обліку та оподаткування
(*назва кафедри*)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

«__» _____ 20__ року

**ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
ДО ВИКОНАННЯ АТЕСТАЦІЙНОЇ ВИПУСКНОЇ РОБОТИ
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА**

«Облік, аудит і аналіз дебіторсько-кредиторської заборгованості на
підприємствах»

Виконав студент групи зОІА-401
Мозгова Тетяна Анатоліївна

Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність: 071 «Облік і оподаткування»
Спеціалізація «Облік і аудит»

Керівник: _____ Гаман Г.В.
(*прізвище, ініціали,*)
_____ канд. економ. наук, доцент
науковий ступінь, вчене звання

Рецензент: _____
(*прізвище, ініціали,*)
_____ *науковий ступінь, вчене звання*

Київ 2022 р.

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ**

Факультет: **Будівельний**

Кафедра: економічної теорії, обліку та оподаткування

Освітній рівень: бакалавр за освітньо-професійною програмою

Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність: 071 «Облік і оподаткування»

Спеціалізація: «Облік і аудит»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан будівельного
факультету

«___» _____ 20__ року

**З А В Д А Н Н Я
ДО ВИКОНАННЯ АТЕСТАЦІЙНОЇ ВИПУСКНОЇ РОБОТИ
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА**

Мозгової Тетяни Анатоліївни

(прізвище, ім'я та по батькові студента)

1. Тема роботи

«Облік, аудит і аналіз дебіторсько-кредиторської заборгованості на підприємствах»

затверджена наказом ректора КНУБА № _____ від «_____» _____ 20__ року.

2. Керівник роботи

канд. економ. наук, доцент Гаман Г.В

(науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по батькові)

3. Строк подання студентом роботи до захисту _____

4. Вихідні дані: _____

5. Календарний план виконання роботи:

Види робіт та їх зміст	Дата виконання
Розділ 1.	12.04.2022
Розділ 2.	12.05.2022
Розділ 3.	01.06.2022
Остаточне оформлення роботи	09.06.2022
Перевірка роботи на плагіат	14.06.2022
Попередній захист роботи на кафедрі	20.06.2022
Направлення роботи на рецензування	21.06.2022

6. Консультанти розділів атестаційної випускної роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Перевірів	
		дата	підпис
Вступ		12.04.2022	
Розділ 1.		12.04.2022	
Розділ 2.		12.05.2022	
Розділ 3.		01.06.2022	
Висновки		01.06.2022	

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

п/п	Назва етапів виконання атестаційної випускної роботи	Термін виконання етапів атестаційної випускної роботи		Примітка
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання	
1.	Опрацювання літератури та розробка плану атестаційної випускної роботи		28.02.2022	виконано
2.	Підготовка Розділу 1 атестаційної випускної роботи		12.04.2022	виконано
3.	Підготовка Розділу 2 атестаційної випускної роботи		12.05.2022	виконано
4.	Підготовка Розділу 3 атестаційної випускної роботи		01.06.2022	виконано
5.	Подання атестаційної випускної роботи на кафедрі		01.06.2022	виконано
6.	Попередній захист роботи на кафедрі		20.06.2022	виконано
7.	Державна атестація		23.06.2022	виконано

7. Дата видачі завдання 18 лютого 2022 року

Зав. кафедри	_____	Лич В.М.
	(підпис)	(прізвище та ініціали)
Керівник	_____	Гаман Г.В.
	(підпис)	(прізвище та ініціали)
Студент	_____	Мозгова Т.А.
	(підпис)	(прізвище та ініціали)

РЕЗЮМЕ (summary)		<i>ПІБ Мозгової Тетяни Анатоліївни</i>	
до атестаційної випускної роботи студента:			
Назва ЗВО	Київський національний університет будівництва і архітектури		
Тема	«Облік, аудит і аналіз дебіторсько-кредиторської заборгованості на підприємствах»		
Освітній ступень	Бакалавр за освітньо-професійною програмою навчання		
Факультет	Будівельний		
Кафедра	Економічної теорії, обліку та оподаткування		
Спеціальність	071 «Облік і оподаткування»		
Спеціалізація	«Облік і аудит» гр. ОіА		
Керівник	канд. економ. наук, доцент Гаман Г.В		
Обсяг роботи:	пояснювальна записка, стор.	розділів	креслень формату А1
		3	
Розділ 1:			
Розділ 2:			
Розділ 3 :			
Висновки по роботі:			
Ключові слова:			
Keywords:			

Укладач: _____ / _____ /
Керівник: _____ / _____ /

« 20 » червня 20 22 р.

Зміст

Вступ.....	3
Розділ I. Економічна сутність дебіторської та кредиторської заборгованості.....	6
1.1 Економічна сутність, класифікація та оцінка дебіторсько-кредиторської заборгованості.....	6
1.2. Нормативно - правове регулювання обліку дебіторської та кредиторської заборгованості підприємств	16
Розділ II. Облік кредиторської та дебіторської заборгованості на прикладі підприємства ТОВ «ІНСТАФІНАНС».....	21
2.1. Аналіз дебіторсько-кредиторської заборгованості ТОВ «ІНСТАФІНАНС».....	21
2.2. Облік та аудит дебіторсько-кредиторської заборгованості з постачальниками ТОВ «ІНСТАФІНАНС».....	29
Розділ III. Шляхи вдосконалення обліку дебіторсько-кредиторської заборгованості.....	53
3.1. Шляхи вдосконалення обліку дебіторсько-кредиторської заборгованості.....	53
3.2. Покращення умов проведення аудиту на ТОВ «ІНСТАФІНАНС».....	61
Висновки та пропозиції.....	66
Список літератури.....	70

Вступ

В господарській діяльності підприємства однією з головних складових бухгалтерського обліку та фінансової звітності є дебіторська та кредиторська заборгованість. Під час діяльності підприємство не завжди отримує оплату за свої послуги та й не завжди оплачує послуги своїх постачальників, особливо актуально це за умов війни, зниження платоспроможності всіх учасників ринку, зростання безробіття населення, дефіциту пального та інших проблем сьогодення, звідси й виникають відповідно дебіторська та кредиторська заборгованість. Незважаючи на причини виникнення дебіторської та кредиторської заборгованості, уникнути в господарському процесі підприємству від них неможливо. Тому необхідно вдосконалювати облік та управління цими заборгованостями.

Актуальність теми полягає в дослідженні обліку, аналізу та аудиту дебіторської та кредиторської заборгованості, щоб надавати інвесторам, керівництву підприємства та державним регулюючим установам достовірну, неупереджену, реальну, коректну та повну інформацію щодо свого фінансового стану та результатів діяльності.

У свій час дослідниками даної проблематики були: Л.В. Чижевська, І.О. Власова, В.П. Завгородній, М.П. Хохлов, О.Є. Майборода, І.О. Корабейнікова та інші. Ними було досліджено організацію обліку дебіторської та кредиторської заборгованості, види дебіторської та кредиторської заборгованості, її оцінку, шляхи погашення дебіторської та кредиторської заборгованості, методологію аналізу дебіторської та кредиторської заборгованості, організацію аудиту дебіторської та кредиторської заборгованості на підприємстві.

Метою дослідження є розкриття обліку, аналізу, аудиту дебіторської та кредиторської заборгованості та надання пропозицій щодо їх вдосконалення.

Для досягнення мети необхідно вирішити такі завдання:

- 1) розкрити економічну сутність дебіторської та кредиторської заборгованості;
- 2) розглянути класифікацію дебіторської та кредиторської заборгованості;
- 3) дослідити оцінку дебіторської та кредиторської заборгованості;

- 4) розглянути нормативно-правову базу обліку дебіторської та кредиторської заборгованості;
- 5) розкрити теоретичну основу аналізу дебіторської заборгованості;
- 6) провести аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості на ТОВ «ІНСТАФІНАНС», який включає в себе:
 - а) порівняльну оцінку дебіторської та кредиторської заборгованості ТОВ «ІНСТАФІНАНС» станом на кінець 2021 року;
 - б) аналіз співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості ТОВ «ІНСТАФІНАНС» за два роки (2020–2021рр.);
 - в) аналіз динаміки дебіторської заборгованості ТОВ «ІНСТАФІНАНС» за 2020-2021рр.;
 - г) аналіз структури дебіторської заборгованості ТОВ «ІНСТАФІНАНС» за 2020-2021рр.;
 - д) аналіз динаміки кредиторської заборгованості ТОВ «ІНСТАФІНАНС» за 2020-2021рр.;
 - е) аналіз структури кредиторської заборгованості ТОВ «ІНСТАФІНАНС» за 2020-2021рр.;
- 7) розкриття організації обліку дебіторської та кредиторської заборгованості на ТОВ «ІНСТАФІНАНС»;
- 8) дослідження питання аналітичного та синтетичного обліку дебіторської та кредиторської заборгованості з постачальниками на ТОВ «ІНСТАФІНАНС», яке кредитує також і будівельні підприємства;
- 9) дослідження організації аудиту дебіторської та кредиторської заборгованості на ТОВ «ІНСТАФІНАНС»;
- 10) розкриття теоретичних основ аудиту дебіторської та кредиторської заборгованості;
- 11) розробка заходів щодо удосконалення обліку дебіторської та кредиторської заборгованості на ТОВ «ІНСТАФІНАНС»;
- 12) розробка заходів щодо удосконалення аудиту дебіторської та кредиторської заборгованості на ТОВ «ІНСТАФІНАНС».

Об'єктом дослідження в даній роботі є дебіторська та кредиторська заборгованість на підприємстві ТОВ «ІНСТАФІНАНС».

Предметом дослідження в даній роботі є облік, аналіз та аудит дебіторської та кредиторської заборгованості.

При виконанні роботи були використані і опрацьовані нормативні акти України та міжнародне законодавство, дані наукової та періодичної літератури.

Робота складається з вступу, основної частини, висновків та пропозицій, списку використаних джерел, що складає 33 джерел та додатків у кількості 3, а також містить 18 таблиць та 10 рисунків.

Основні дослідження роботи були представлені на міжнародній конференції «Економіко-управлінські та інформаційно-аналітичні новації в будівництві».

Розділ І. Економічна сутність дебіторської та кредиторської заборгованості

1.1 Економічна сутність, класифікація та оцінка дебіторсько-кредиторської заборгованості

Під час фінансово-господарської діяльності підприємству потрібно проводити розрахунки зі багатьма контрагентами: постачальниками та підрядниками, покупцями та замовниками. Надаючи послуги, товари та готову продукцію, підприємство не завжди отримує оплату одразу. Тому, протягом певного періоду від моменту відвантаження продукції (надання послуг, виконання робіт) до моменту надходження платежу засоби підприємства знаходяться у вигляді дебіторської заборгованості, яка має значний вплив на фінансовий стан підприємства, а також виникає при перерахуванні грошей за майбутні поставки цінностей і послуги, перерахування платежу за кілька місяців (орендна плата тощо), у зв'язку з виникненням заборгованості окремих осіб за нестачами і розкраданнями тощо.

Дебіторською заборгованістю є борг організацій або фізичних осіб перед підприємством (може бути заборгованість постачальників за сплачений аванс, покупців за отриману продукцію чи послуги та інше). Підприємства та фізичні особи, в яких є борги перед даним підприємством, визначаються як дебітори.

Відмінно від дебіторської заборгованості, заборгованість підприємства перед іншими суб'єктами підприємницької діяльності (постачальниками, підрядниками, покупцями) за поставлені від них засоби і предмети праці, виконані роботи або отриману передоплату є кредиторською заборгованістю. Отже, кредиторська заборгованість – це зобов'язання, яке являє собою суми заборгованостей, які потрібно підприємству оплатити іншим організаціям та фізичним особам. Це може бути борг перед постачальниками за їх наданими товарами чи послугами, або перед банком за отриманий кредит, перед державою за несплачені податки, перед працівниками за неоплачену заробітну плату та інше.

Визначення поняття «дебіторська заборгованість» та «кредиторська заборгованість», які надаються різними джерелами наведено у табл. 1.1

Таблиця 1.1

Дефініція поняття «дебіторська заборгованість» та «кредиторська заборгованість»

№ з/п	Автор	Джерело
1	2	3
Дебіторська заборгованість		
1	“Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т.1” / Редкол.: С.В.Мочерний (відн.ред.) та ін.- Київ, „Академія”, 2000 [2]	Дебіторська заборгованість – частина оборотного капіталу підприємства, компанії; сума, яку заборгували підприємству, організації, компанії інші юридичні особи і компанії, а також громадяни, що є їх боржниками за поставку товарів, виконання робіт, надання послуг тощо.
2	“Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами: приклади та коментарії: Практичний посібник”/ С.Ф. Голов, В.М. Костюшенко.—Київ, “Лібра”, 2001 [3]	Дебіторська заборгованість—фінансовий актив, що є контрактним правом однієї сторони отримати гроші й узгоджується з відповідним зобов’язанням сплати іншої сторони.
3	“Фінансова звітність підприємств та її аналіз” / Г. Г. Кірейцев. - Київ, “ЦУЛ”, 2002 [4]	Дебіторська заборгованість - це складова оборотного капіталу, яка є комплексом вимог до фізичних чи юридичних осіб щодо оплати товарів, продукції, послуг.
4	“Системи обліку в Україні: трансформація до міжнародної практики” / М. П. Войнаренко. - Київ, “Наукова думка”, 2002 [5]	Дебіторська заборгованість-це сума боргів юридичних та фізичних осіб, що виникли внаслідок минулих подій і зафіксовані на певну дату.
Кредиторська заборгованість		
1	Дублей В.В.Необхідність управління дебіторською та кредиторською заборгованостями в сучасних умовах. / В.В. Дублей, М.М. Гуменюк // Журнал Науковий огляд. – 2016. - № 11 (32). – С. 1-9. [6]	Кредиторська заборгованість – це грошові кошти, які тимчасово підпорядковані підприємству, фірмі, які підлягають поверненню юридичній або фізичній особі, у яких вони позичені і яким вони невикладені.

1	2	3
2	Чорненька О. Б. Аналіз наукових підходів щодо сутності кредиторської заборгованості та її класифікації. / О. Б. Чорненька // Вісник економічних наук. – 2017. – №20. – С. 207 – 212 [7]	Кредиторська заборгованість – це форма розрахунку за товари та послуги, придбані під час регулярно повторюваних операцій підприємства та використовувані для переробки (як сировина) або для подальшого перепродажу.
3	Хохлов М.П. Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства / М.П Хохлов, О.С Корнієнко// Економіка і суспільство. – 2017. – №10. – С.402-407. [8]	Кредиторська заборгованість – це суми, які нараховуються постачальникам за купівлю у них товарів або послуг в кредит.
4	Майборода О.Є. Характеристика сутності та поняття дебіторської і кредиторської заборгованості. / О.Є. Майборода, І.П. Косарева, І.О.Корабейнікова // Економіка і суспільство. – 2018. – №15. – С. 396-402. [9]	Кредиторська заборгованість – це заборгованість підприємства іншим юридичним і фізичним особам, що виникла в результаті здійснених раніше дій (подій), оцінена в гривнях і щодо якої в підприємства існують зобов'язання її погашення в певний строк.

Для кращого розуміння дебіторської та кредиторської заборгованості на підприємстві зробимо порівняльну характеристику дебіторської та кредиторської заборгованості за дев'ятьма критеріями, які представлені у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Порівняльна характеристика дебіторської та кредиторської заборгованості

№ з/п	Критерії порівняння	Дебіторська заборгованість	Кредиторська заборгованість
1	2	3	4
1	Визначення	Дебіторська заборгованість-це сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату	Кредиторська заборгованість-це сума заборгованості підприємства іншим юридичним і фізичним особам на певну дату

Продовження табл.1.1.2

1	2	3	4
2	Строки позовної давності	3 роки	3 роки
3	Визнання витрат	Якщо не існує ймовірності отримання підприємством майбутніх економічних вигод від цієї заборгованості	Коли виникає заборгованість перед іншими організаціями, працівниками і т.д., адже кредиторська заборгованість є сама по собі витратами підприємства
4	Рахунки (субрахунки)	Рахунки класу 1 “Необоротні активи” та 3 “Кошти, розрахунки та інші активи”	Рахунки класу 5 “Довгострокові зобов’язання” та 6 “Поточні зобов’язання”
5	За терміном погашення	Довгострокова Короткострокова	Довгострокова Поточна
6	Організація аналітичного обліку	За кожним дебітором та видом заборгованості, терміном виникнення	За кожним кредитором та видом заборгованості
7	За законодавчим регулюванням	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 “Дебіторська заборгованість”	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 “Зобов’язання”
8	За місцем у звітності	Актив Балансу (Звіту про фінансовий стан)	Пасив Балансу (Звіту про фінансовий стан)
9	За порядком списання	Після завершення терміну підлягає списанню за рахунок створення резерву сумнівних боргів або включається до інших операційних витрат	Після завершення терміну підлягає списанню та включається до інших операційних доходів

Дебіторська заборгованість визнається активом, якщо існує ймовірність отримання підприємством майбутніх економічних вигод та може бути достовірно визначена її сума. [1]

Порядок оцінки дебіторської заборгованості залежить від її терміну. [1]

Поточна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги визнається активом одночасно з визнанням доходу від реалізації продукції, товарів, робіт і послуг та оцінюється за первісною вартістю. У разі відстрочення платежу за продукцію, товари, роботи, послуги з утворенням від цього різниці між справедливою вартістю дебіторської заборгованості та номінальною сумою грошових коштів та/ або їх еквівалентів, що підлягають отриманню за продукцію, товари, роботи, послуги, така різниця визнається дебіторською заборгованістю за нарахованими доходами (процентами) у періоді її нарахування. [1]

Поточна дебіторська заборгованість, яка є фінансовим активом (крім придбаної заборгованості та заборгованості, призначеної для продажу), відображається на дату балансу за чистою реалізаційною вартістю. Для її визначення обчислюється величина резерву сумнівних боргів. [1]

Довгострокову дебіторську заборгованість, на яку нараховують проценти, відображають за її теперішньою вартістю. [12] Теперішня вартість - це грошова вартість майбутніх доходів на теперішній час. [1] Розрахунок теперішньої вартості здійснюється за допомогою методу дисконтування, тобто довгострокова дебіторська заборгованість оцінюється за дисконтованою вартістю майбутніх платежів, які очікуються для погашення цієї заборгованості. [1]

За реальністю дебіторська заборгованість поділяється на безнадійну, сумнівну та дійсну.

Для потреб організації обліку дебіторська заборгованість підлягає класифікації на товарну та нетоварну.

Товарними називаються операції, коли йдеться про оплату продукції, робіт і по-слуг. Тому товарна дебіторська заборгованість виникає внаслідок звичайної

операційної діяльності підприємства, яка може передбачати продаж товарів, виконання робіт чи надання послуг. [13]

Нетоварна дебіторська заборгованість виникає від іншої діяльності підприємства (тобто інших операцій, ніж продаж товарів, виконання робіт або надання послуг). [13]

З метою складання фінансової звітності дебіторська заборгованість класифікується за такими ознаками:

- зв'язком з нормальним операційним циклом (нормальний операційний цикл — проміжок часу між придбанням запасів для здійснення діяльності та отримання коштів від реалізації виробленої з них продукції або товарів і послуг);

- терміном погашення;

- об'єктами, щодо яких виникли зобов'язання дебіторів;

- своєчасністю оплати боржником дебіторської заборгованості. [14]

За терміном погашення дебіторська заборгованість поділяється на довгострокову та поточну (рис.1.1).

На відміну від дебіторської заборгованості, кредиторська заборгованість — це сума заборгованості підприємства перед своїми контрагентами на певну дату.

Кредиторська заборгованість визнається, якщо її оцінка може бути достовірно визначена та існує ймовірність зменшення економічних вигод у майбутньому внаслідок її погашення. [16]

Погашення кредиторської заборгованості може здійснюватися шляхом:

- сплати кредиторів грошових коштів;

- відвантаження готової продукції, товарів або надання послуг у рахунок одержаного авансу від покупця або у порядку заліку заборгованості;

- переведення кредиторської заборгованості у корпоративні права, які належать кредитору (елементи капіталу) тощо. [15]

Кредиторська заборгованість класифікується за різними критеріями, що відображено в табл.1.3

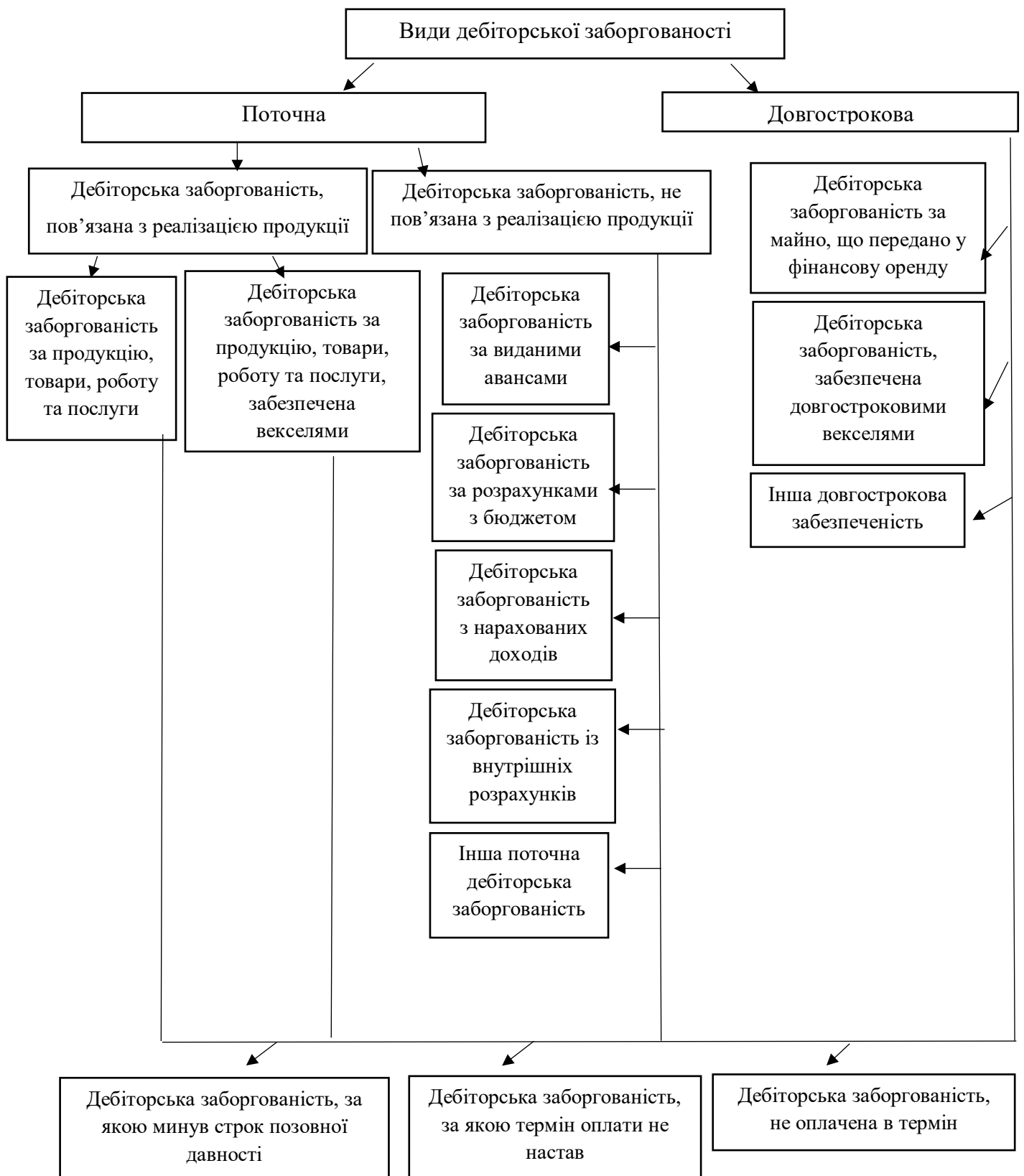

Рис.1.1 Класифікація дебіторської заборгованості

Класифікація кредиторської заборгованості

№ з/п	Критерії	Вид кредиторської заборгованості
1	2	3
1	За тривалістю терміну погашення кредиторської заборгованості	- поточна кредиторська заборгованість; - довгострокова кредиторська заборгованість
2	За платністю	- із виплатою відсотків позичальнику - безвідсоткова кредиторська заборгованість
3	За видами господарської діяльності	- пов'язана з комерційною діяльністю підприємства кредиторська заборгованість; - непов'язана з комерційною діяльністю підприємства кредиторська заборгованість
4	За видами кредиторів	- зовнішні та внутрішні кредиторські заборгованості; - кредиторська заборгованість перед банками та інша - кредиторська заборгованість перед пов'язаними та непов'язаними сторонами
5	За умовами виникнення	- у зв'язку з одержанням товарів, робіт та послуг (аванси отримані); - у зв'язку з нарахуванням витрат; - у зв'язку з випуском цінних паперів (векселі, облігації)
6	За виконанням умов погашення	- прострочена кредиторська заборгованість; - непрострочена кредиторська заборгованість; - відстрочена кредиторська заборгованість

За тривалістю терміну погашення кредиторська заборгованість поділяється на: поточну та довгострокову.

Поточна кредиторська заборгованість - це заборгованість, яка буде погашена протягом операційного циклу підприємства або повинна бути погашена протягом дванадцяти місяців, починаючи з дати балансу. [16]

Поточна кредиторська заборгованість включає:

- короткострокові кредити банків;

- поточну кредиторську заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями, товари, роботи, послуги, розрахунками з бюджетом, у тому числі з податку на прибуток, розрахунками зі страхування, розрахунками з оплати праці, розрахунками з учасниками, розрахунками із внутрішніх розрахунків; короткострокові векселі видані;

- поточні забезпечення;
- інші поточні зобов'язання.[16]

Поточні зобов'язання відображаються в балансі за сумою погашення. [17]

Довгострокова кредиторська заборгованість - це заборгованість, яка буде погашена за термін, який більший дванадцяти місяців, починаючи з дати балансу.[16]

До довгострокової кредиторської заборгованості належать:

- довгострокові кредити банків;
- інші довгострокові заборгованості;
- відстрочені податкові заборгованості;
- довгострокові забезпечення. [16]

Довгострокові зобов'язання, на які нараховуються відсотки, відображаються в балансі за їх теперішньою вартістю. Визначення теперішньої вартості залежить від умов та виду зобов'язання. [17]

Тобто поточна дебіторська заборгованість – це заборгованість контрагентів перед підприємством, термін якої до одного року, а поточна кредиторська заборгованість – це заборгованість підприємства перед своїми контрагентами, термін якої такий як і у поточної дебіторської – до одного року. Так само і довгострокова дебіторська заборгованість – це заборгованість контрагентів перед підприємством, термін якої більше одного року, а довгострокова кредиторська заборгованість - заборгованість підприємства перед своїми контрагентами, термін якої такий як і у довгострокової дебіторської – більше одного року.

Забезпечення створюється при виникненні внаслідок минулих подій зобов'язання, погашення якого ймовірно призведе до зменшення ресурсів, що втілюють в собі економічні вигоди, та його оцінка може бути розрахунково

визначена. Забороняється створювати забезпечення для покриття майбутніх збитків від діяльності підприємства. [17]

Сума забезпечення визначається за обліковою оцінкою ресурсів (за вирахуванням суми очікуваного відшкодування), необхідних для погашення відповідного зобов'язання, на дату балансу. Забезпечення для відшкодування витрат на реструктуризацію визначається за сумою прямих витрат, які не пов'язані з діяльністю підприємства, що триває. Забезпечення довгострокових зобов'язань визнаються у сумі їх теперішньої вартості. [17]

Отже, дебіторська заборгованість - це сума заборгованості контрагентів підприємству на певну дату. За реальністю вона буває дійсною, сумнівною та безнадійною, за терміном погашення-довгострокова та поточна, за об'єктом заборгованості-товарна та нетоварна. Дебіторська заборгованість визнається активом, якщо існує ймовірність отримання підприємством майбутніх економічних вигод та може бути достовірно визначена її сума. Оцінюють поточну дебіторську заборгованість за первісною вартістю, а довгострокову-за її теперішньою вартістю (методом дисконтування). Тоді як кредиторська заборгованість – це сума заборгованості підприємства перед своїми контрагентами на певну дату. За терміном погашення вона буває поточною та довгостроковою, за виконанням умов погашення – прострочена, непрострочена, відстрочена, за платністю - із виплатою відсотків позичальнику та безвідсоткова. Тобто поточна дебіторська заборгованість – це заборгованість контрагентів перед підприємством, термін якої до одного року, а поточна кредиторська заборгованість – це заборгованість підприємства перед своїми контрагентами, термін якої такий як і у поточної дебіторської – до одного року. Так само і довгострокова дебіторська заборгованість – це заборгованість контрагентів перед підприємством, термін якої більше одного року, а довгострокова кредиторська заборгованість - заборгованість підприємства перед своїми контрагентами, термін якої такий як і у довгострокової дебіторської – більше одного року. Кредиторська заборгованість визнається, якщо її оцінка може бути достовірно визначена. Оцінюють поточну кредиторську заборгованість за сумою погашення, а довгострокова – за її теперішньою вартістю.

1.2. Нормативно - правове регулювання обліку дебіторської та кредиторської заборгованості підприємств

Важливим питанням у розкритті теми обліку дебіторської та кредиторської заборгованості є визначення нормативної бази, яка регулює порядок та організацію здійснення обліку.

Нормативно-правовими актами, які регулюють облік дебіторської та кредиторської заборгованості підприємств є:

1. Цивільний Кодекс України (№ 435-IV від 16.01.2003 року, Верховна Рада України, зі змінами та доповненнями), який регулює особисті немайнові та майнові відносини (цивільні відносини), засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників. [11]

2. Податковий кодекс України (№2755-VI від 02.12.2010 року, Верховна Рада України, зі змінами та доповненнями), який регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, зокрема визначає вичерпний перелік податків та зборів, що справляються в Україні, та порядок їх адміністрування, платників податків та зборів, їх права та обов'язки, компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов'язки їх посадових осіб під час адміністрування податків, а також відповідальність за порушення податкового законодавства. [18]

3. Закон України “Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні” (№ 996-XIV від 16.07.1999 року, Верховна Рада України, зі змінами та доповненнями), який визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні. [19]

4. Закон України «Про споживче кредитування» (№1735-VIII від 15.11.2016 року, Верховна Рада України, зі змінами та доповненнями), який визначає загальні правові та організаційні засади споживчого кредитування в Україні відповідно до міжнародно-правових стандартів у цій сфері. [30]

5. Закон України «Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування» (№400/97-ВР від 26.06.1997 року Верховна Рада України, зі змінами та доповненнями), який визначає порядок справляння та використання збору на обов'язкове державне пенсійне страхування. [32]

6. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» (№73, від 07.02.2013 року Міністерство фінансів України, зі змінами та доповненнями), яке визначає мету, склад і принципи складання фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів. [10]

7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 "Дебіторська заборгованість" (№237 від 08.10.1999 року, Міністерство фінансів України), яке визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість та її розкриття у фінансовій звітності. [1]

Згідно з цим положенням, дебіторська заборгованість - це сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату.

Також, Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 "Дебіторська заборгованість" трактує такі види дебіторської заборгованості, як поточна та довгострокова дебіторська заборгованість, дійсна, сумнівна та безнадійна дебіторська заборгованість, так:

- довгострокова дебіторська заборгованість - сума дебіторської заборгованості, яка не виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після дванадцяти місяців з дати балансу.

- поточна дебіторська заборгованість - сума дебіторської заборгованості, яка виникає в ході нормального операційного циклу або буде погашена протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

- дійсна дебіторська заборгованість - дебіторська заборгованість, яка буде повернута або термін сплати якої ще не настав.

- сумнівна дебіторська заборгованість - поточна дебіторська заборгованість, щодо якої існує невпевненість щодо її погашення боржником.

- безнадійна дебіторська заборгованість - поточна дебіторська заборгованість, щодо якої існує впевненість щодо її неповернення боржником або за якою минув строк позовної давності і вона підлягає списанню за рахунок резерву сумнівних боргів.

8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 "Дохід" (№290 від 29.11.1999 року, Міністерство фінансів України, зі змінами та доповненнями), яке

визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про доходи підприємства та її розкриття у фінансовій звітності. [20]

9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 “Витрати” (№318, від 31.12.1999 року, Міністерство фінансів України, зі змінами та доповненнями), яке визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства та її розкриття в фінансовій звітності. [21]

10. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» (№20 від 31.01.2000 року, Міністерство фінансів України), яке визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про зобов'язання та її розкриття у фінансовій звітності. [16]

Положення визначає такі види кредиторської заборгованості та їх трактування:

- поточні зобов'язання - зобов'язання, які будуть погашені протягом операційного циклу підприємства або повинні бути погашені протягом дванадцяти місяців, починаючи з дати балансу.

- довгострокові зобов'язання - всі зобов'язання, які не є поточними зобов'язаннями.

- непередбачене зобов'язання - це:

1) зобов'язання, що може виникнути внаслідок минулих подій та існування якого буде підтверджено лише тоді, коли відбудеться або не відбудеться одна чи більше невизначених майбутніх подій, над якими підприємство не має повного контролю;

2) теперішнє зобов'язання, що виникає внаслідок минулих подій, але не визнається, оскільки малоймовірно, що для врегулювання зобов'язання потрібно буде використати ресурси, які втілюють у собі економічні вигоди, або оскільки суму зобов'язання не можна достовірно визначити.

- забезпечення – це зобов'язання з невизначеними сумою або часом погашення на дату балансу. Також стандарт передбачає, що забезпечення можуть створюватися для відшкодування таких (майбутніх) операційних витрат:

- на виплату відпусток працівникам;
- додаткове пенсійне забезпечення;
- виконання гарантійних зобов'язань;
- реструктуризацію;
- виконання зобов'язань щодо обтяжливих контрактів тощо. [16]

11. Інструкція до застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій (№291, від 30.11.1999 року, Міністерство фінансів України, зі змінами та доповненнями), яка встановлює призначення і порядок ведення рахунків бухгалтерського обліку для узагальнення методом подвійного запису інформації про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань та факти фінансово-господарської діяльності підприємств, організацій та інших юридичних осіб. [22]

12. Інструкція про службові відрядження в межах України та за кордон в редакції наказу Мінфіну України (№362, Міністерство фінансів України зі змінами та доповненнями, від 17. 03.2011 року), яка визначає порядок ведення обліку службових відряджень в межах України та за кордон. [23]

13. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань (№ 879, від 02.09.2014 року, Міністерство фінансів України, зі змінами та доповненнями), яке визначає порядок проведення інвентаризації активів і зобов'язань та оформлення її результатів. [24]

14. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку (№88, від 24.05.1995 року, Міністерство фінансів України, зі змінами та доповненнями), яке встановлює порядок створення, прийняття і відображення у бухгалтерському обліку, а також зберігання первинних документів, облікових реєстрів, бухгалтерської та іншої звітності, що ґрунтується на даних бухгалтерського обліку, підприємствами, їх об'єднаннями та госпрозрахунковими організаціями (крім банків) незалежно від форм власності, установ та організацій, основна діяльність яких фінансується за рахунок коштів бюджету. [29]

Отже, облік дебіторської та кредиторської заборгованості регулюється такими нормативно-правовими актами: Податковий кодекс України, Цивільний

кодекс України, Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», Закон України «Про споживче кредитування», Закон України «Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування», Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, інструкції, положення та План рахунків бухгалтерського обліку тощо.

Розділ II. Облік кредиторської та дебіторської заборгованості на прикладі підприємства ТОВ «ІНСТАФІНАНС»

2.1. Аналіз дебіторсько-кредиторської заборгованості ТОВ «ІНСТАФІНАНС»

У сучасних умовах ведення господарської діяльності важливого значення набуває аналіз фінансового стану підприємства. Основним джерелом інформації про фінансовий стан суб'єктів господарювання є фінансова звітність.

До складових бухгалтерського балансу також відноситься дебіторська та кредиторська заборгованість. Розміри дебіторської та кредиторської заборгованості значно впливають на фінансовий стан підприємства.

Метою аналізу дебіторської та кредиторської заборгованості ТОВ «ІНСТАФІНАНС», яке кредитує також будівельні підприємства, є виявлення зміни заборгованості за аналізований період, складову заборгованості, причину та давність виникнення дебіторської та кредиторської заборгованості. Аналіз буде проводитись на основі даних фінансової звітності (Додаток 1).

У процесі своєї діяльності підприємство отримує товари, послуги, а також і реалізовує свої послуги. Якщо підприємство спочатку отримує послуги та товари, без передплати, то виникає кредиторська заборгованість перед постачальником, яка зникне після повної оплати підприємством за послуги чи товари. Тоді як саме підприємство виступає кредитором своїх покупців і замовників, а також постачальників у частині виданих їм авансів під майбутню поставку продукції. У цих умовах необхідно стежити за співвідношенням дебіторської і кредиторської заборгованості.

Порівняльна оцінка дебіторської та кредиторської заборгованості ТОВ «ІНСТАФІНАНС» станом на кінець 2021 року представлена в таблиці 2.1.

**Оцінка дебіторської та кредиторської заборгованості ТОВ
«ІНСТАФІНАНС»**

Показники	Заборгованість, тис. грн		Перевищення заборгованості, тис.грн	
	дебіторська	кредиторська	дебіторської	кредиторської
1	2	3	4	5
Заборгованість за товари, роботи, послуги	216 147	18 480	197 667	-
Заборгованість за розрахунками з бюджетом і позабюджетних платежів	13	2 822	-	2 809
Інша поточна заборгованість	1 007	2 233	-	1 226
Заборгованість за авансами	3 695	-	3 695	-
Заборгованість за розрахунками доходів	37 693	-	37 693	-
Інша довгострокова заборгованість	-	201 816	-	201 816
Поточні забезпечення	-	3 872	-	3 872
Витрати майбутніх періодів	-	311	-	311
Разом	258 555	229 534	239 055	210 034

Отже, згідно таблиці 2.1.1 перевищує дебіторська заборгованість над кредиторською на суму 29 021 тис. грн. Це перевищення спостерігалось за такими позиціями:

- заборгованість за товари, роботи та послуги на 197 667 тис.грн;
- заборгованість за авансами на 3 695 тис.грн;
- заборгованість за розрахунками доходів 37 693 тис. грн.

Винятком стало перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською за такими позиціями:

- заборгованість за розрахунками з бюджетом і позабюджетних платежів на 2 809 тис.грн;

- інша поточна заборгованість на 1 226 тис.грн;
- інша довгострокова заборгованість на 201 816 тис.грн;
- поточні забезпечення на 3 872 тис.грн;
- витрати майбутніх періодів на 311 тис.грн.

Необхідно не тільки намагатись знизити дебіторську заборгованість, а й слідкувати, щоб її співвідношення з кредиторською заборгованістю було збалансованим.

Одним із засобів визначення оптимального співвідношення дебіторської та поточної кредиторської заборгованостей є розрахунок коефіцієнта, що дозволяє визначити скільки припадає дебіторської заборгованості на 1 гривню кредиторської, причому оптимальне значення даного коефіцієнта варіюється від 0,9 до 1,0. [25]

Розрахунок коефіцієнта ведеться за формулою:

$$КСДК = \frac{Ra}{Rp}, \text{ де (2.1)}$$

КСДК – коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості;

Ra – дебіторська заборгованість;

Rp – кредиторська заборгованість.[25]

Аналіз співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості ТОВ «ІНСТАФІНАНС» за два роки (2020–2021) представлено у таблиці 2.2

Таблиця 2.2

Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості ТОВ «ІНСТАФІНАНС»

Роки	Загальна сума заборгованості		Рекомендоване значення	Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	Відхилення від рекомендованого значення
	дебіторської	кредиторської			
1	2	3	4	5	6
2020	158 430	159 637	0,9 – 1,0	1,0	0
2021	258 555	229 534	0,9 – 1,0	1,12	+0,12

З даних таблиці можемо зробити висновок:

– 2020 рік: коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості становив 1,0, тобто ні кредиторська, ні дебіторська заборгованості не перевищували одна одну;

– 2021 рік: коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості становив 1,12, тобто на 0,12 дебіторська заборгованість перевищує кредиторську.

Аналіз динаміки дебіторської заборгованості ТОВ «ІНСТАФІНАНС» за 2020-2021рр. наведено у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Аналіз динаміки дебіторської заборгованості ТОВ «ІНСТАФІНАНС» за 2020-2021рр

Показники	Роки		Абсолютне відхилення 2021р. до 2020р. (тис.грн)	Темп зростання 2021р. до 2020р., %
	2020	2021		
1	2	3	4	5
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги (тис.грн)	148 067	216 147	+ 68 080	148,98
Дебіторська заборгованість за виданими авансами (тис.грн)	670	3 695	+ 3 025	551,49
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	-	13	+13	100
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів (тис.грн)	8 814	37 693	+ 28 879	427,65
Інша поточна дебіторська заборгованість (тис.грн)	879	1 007	+ 128	114,56
Усього дебіторська заборгованість	158 430	258 555	100 125	163,2

Аналіз динаміки дебіторської заборгованості ТОВ «ІНСТАФІНАНС» за 2020-2021 роки засвідчив, що у 2021 році дебіторська заборгованість зросла

порівняно з минулим роком на 100 125 тис. грн, або на 63.2 %. Найбільше зросла заборгованість за виданими авансами на 3025,00 тис. грн, або на 551,49%, заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів на 28 279 тис., або на 427,65% та заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги на 68 080 тис.грн, або на 148,98%.

Для того, щоб зрозуміти складову дебіторської заборгованості підприємства, яке кредитує також і будівельні підприємства проведемо аналіз структури дебіторської заборгованості ТОВ «ІНСТАФІНАНС» за 2020-2021 роки у табл. 2.4.

Таблиця 2.4

**Аналіз структури дебіторської заборгованості ТОВ «ІНСТАФІНАНС»
за 2020-2021 роки**

Показники	Питома вага у розрізі заборгованості,%		Зміна структури 2021 рік до 2020 року
	2020	2021	
1	2	3	4
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	93,46	83,60	-9,86
Дебіторська заборгованість за виданими авансами	0,42	1,43	+1,01
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	0	0,01	+0,01
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	5,56	14,58	+9,02
Інша поточна дебіторська заборгованість	0,56	0,38	-0,17
Усього дебіторська заборгованість	100	100	-

Аналіз структури дебіторської заборгованості ТОВ «ІНСТАФІНАНС» у 2020 і 2021 роках показав, що значних змін не відбулося. У структурі дебіторської заборгованості переважає питома вага дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги і відповідно становить 93,46 % і 83,60 %. А заборгованість за виданими авансами становить відповідно 0.42% та 1.43%, за розрахунками з

нарахованих доходів – 5,56% та 14,58%, за розрахунками з бюджетом – 0% і 0,01% та інша поточна заборгованість – 0,56% та 0,38%.

Тепер аналогічно проаналізуємо динаміку та структуру кредиторської заборгованості підприємства. Аналіз динаміки кредиторської заборгованості ТОВ «ІНСТАФІНАНС» за 2020-2021 роки наведено у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

**Аналіз динаміки кредиторської заборгованості ТОВ «ІНСТАФІНАНС» за
2020-2021 роки**

Показники	Роки		Абсолютне відхилення 2021р. до 2020р. (тис.грн)	Темп зростання 2021р. до 2020р., %
	2020	2021		
1	2	3	4	5
Заборгованість за товари, роботи, послуги (тис.грн)	4 664	18 480	+ 13 816	396.22
Заборгованість за розрахунками з бюджетом і позабюджетних платежів (тис.грн)	2 343	2 822	+ 479	120.44
Інша поточна заборгованість (тис.грн)	1 422	2 233	+ 811	157.03
Інша довгострокова заборгованість (тис.грн)	150 955	201 816	+ 50 861	133.69
Поточні забезпечення (тис.грн)	226	3 872	+ 3 646	1 713.27
Витрати майбутніх періодів (тис.грн)	27	311	+ 284	1 151.85
Усього	159 637	229 534	69 897	143.78

Аналіз динаміки кредиторської заборгованості ТОВ «ІНСТАФІНАНС» за 2020-2021 роки засвідчив, що у 2021 році кредиторська заборгованість зросла порівняно з минулим роком на 69 897 тис. грн, або на 43.78%. Найбільше зросла заборгованість за товари, роботи та послуги на 13 816 тис.грн, або на 396,225, поточні забезпечення на 3 646 тис.грн, або на 1 713,27 та витрати майбутніх періодів на 284 тис.грн, або на 1 151,85%.

Для того, щоб зрозуміти складову кредиторської заборгованості підприємства, яке кредитує також і будівельні підприємства проведемо аналіз

структури кредиторської заборгованості ТОВ «ІНСТАФІНАНС» за 2020-2021 роки у табл. 2.6.

Таблиця 2.6

**Аналіз структури кредиторської заборгованості ТОВ «ІНСТАФІНАНС»
за 2020-2021 роки**

Показники	Питома вага у розрізі заборгованості, %		Зміна структури 2021 рік до 2020 року
	2020	2021	
1	2	3	4
Заборгованість за товари, роботи, послуги	2,92	8,05	+5,13
Заборгованість за розрахунками з бюджетом і позабюджетних платежів	1,47	1,23	-0,24
Інша поточна заборгованість	0,89	0,97	+0,08
Інша довгострокова заборгованість	94,56	87,92	-6,64
Поточні забезпечення	0,14	1,69	+1,55
Витрати майбутніх періодів	0,02	0,14	+0,12
Усього	100	100	-

Аналіз структури кредиторської заборгованості ТОВ «ІНСТАФІНАНС» у 2020 і 2021 роках показав, що значних змін не відбулося. У структурі дебіторської заборгованості переважає питома вага іншої довгострокової заборгованості і відповідно становить 94,56% і 87,92%. А заборгованість за товари, роботи, послуги становить 2,92% та 8,05%, за розрахунками з бюджетом і позабюджетними платежами – 1,47% та 1,23%, інша поточна заборгованість – 0,89% та 0,97%, поточні забезпечення – 0,14% та 1,69% та витрати майбутніх періодів – 0,02% та 0,14.

Також проведемо аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості ТОВ «ІНСТАФІНАНС» за допомогою показників. Розрахунки та показники аналізу наведені у табл.2.7

**Аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості ТОВ
«ІНСТАФІНАНС» за допомогою показників**

Показники	Одиниця виміру	Розрахунок
1	2	5
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (Кодз)	Кількість оборотів, швидкість обороту, (рази)	$\text{Кодз} = \frac{891457}{208486} = 4 \text{ рази}$
Тривалість періоду погашення дебіторської заборгованості (Тпдз)	кількість днів	$\text{Тпдз} = \frac{360}{4} = 90 \text{ днів}$
Питома вага дебіторської заборгованості в загальному обсязі оборотних активів (ПВдз)	у відсотках	$\text{ПВдз} = \frac{208486}{229328,5} \times 100\% = 90,91\%$
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (Кокз)	кількість оборотів, швидкість обороту, (рази)	$\text{Кокз} = \frac{891457}{194585,5} = 5 \text{ разів}$
Тривалість обороту кредиторської заборгованості (Тпкз)	кількість днів	$\text{Тпкз} = \frac{360}{5} = 72 \text{ днів}$

Різне збільшення дебіторської заборгованості та її частки в оборотних активах може свідчити про необачну кредитну політику підприємства стосовно покупців або про збільшення обсягу продажів, або про неплатоспроможність і банкрутство частини покупців.

Причинами збільшення статей дебіторської заборгованості можуть бути:

- необачна кредитна політика підприємства щодо покупців;
- неплатоспроможність або банкрутство деяких споживачів;
- занадто високі темпи нарощування обсягу продажів;
- труднощі в реалізації продукції. [26]

Заходи щодо прискорення погашення дебіторської заборгованості наведені на рис.2.1.

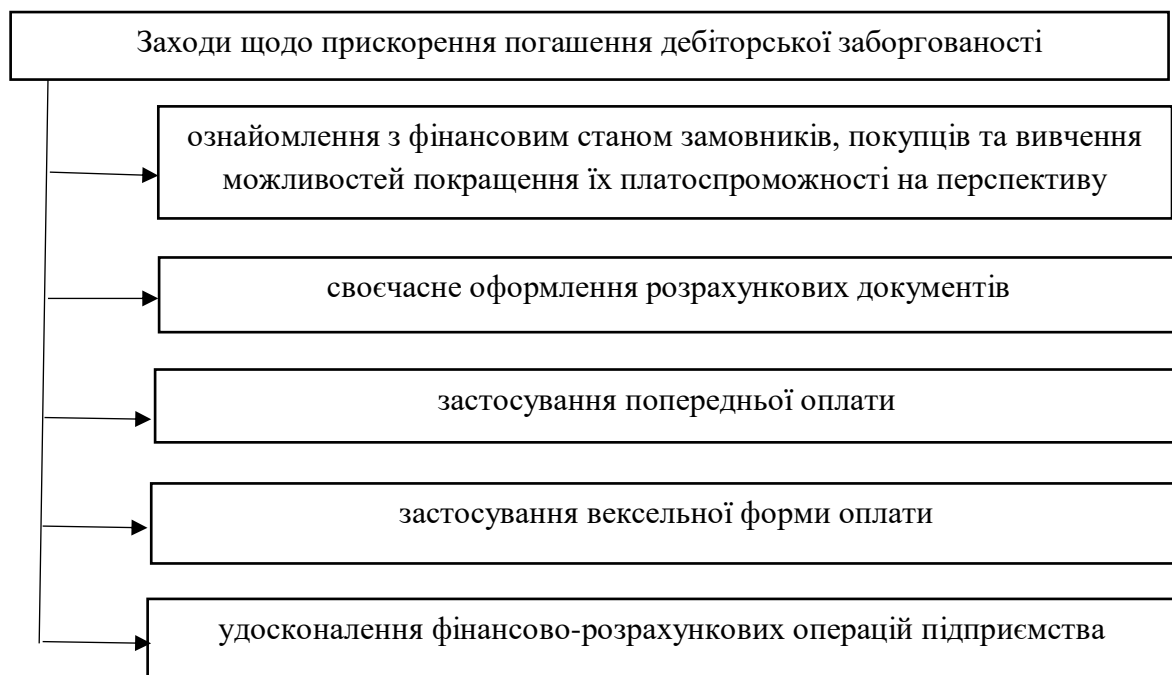

Рис.2.1 Заходи щодо прискорення погашення дебіторської заборгованості

Отже, у 2021 році перевищує дебіторська заборгованість над кредиторською на суму 29 021 тис. грн., хоча у 2020 році, коли заснувалося підприємство, кредиторська заборгованість перевищувала дебіторську на 1 207 тис.грн. Зростання дебіторської заборгованості обумовлено тим, що підприємство нове та розвивається, але необхідно більше контролювати своїх покупців, тобто клієнтів, яким видається кредит, тому що не всі споживачі платоспроможні.

2.2.Облік та аудит дебіторсько-кредиторської заборгованості з постачальниками ТОВ «ІНСТАФІНАНС»

ТОВ «ІНСТАФІНАНС» активно веде облік фінансової звітності та проводить аудит наданих послуг. На ТОВ «ІНСТАФІНАНС» аудит проводить внутрішній аудитор.

ТОВ «ІНСТАФІНАНС» - це підприємство, яке видає кредити не тільки фізичним особам, а й малим підприємствам і належить до міжнародної групи компаній зі штаб-квартирою у Ризі (Латвія). Група має представництва у країнах Балтії, Східної Європи, Балкан, Кавказу, Середньої Азії та Африки. Підприємство не є платником податку на додану вартість. Також, на період військових дій підприємство не видає кредити.

Під час господарської діяльності у підприємство не завжди оплачує послугу чи товар після її отримання. В деяких випадках підприємство платить до події отримання послуг чи товарів та виникає передплата, тобто дебіторська заборгованість перед постачальником. Також, в деяких випадках підприємство платить після отримання послуг чи товарів і таким чином виникає кредиторська заборгованість перед постачальником, яка обліковується включно до події оплати постачальнику.

Форми та порядок розрахунків з постачальниками визначають заздалегідь укладеними договорами.

Згідно Цивільного кодексу України, договір - це домовленість двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків.

Укладання договору відбувається у два етапи:

1. Розгляд проекту договору;
2. Акцепт (згода укласти договір).[27]

Класифікація договорів відображена на рис.2.2.

Види договорів за якими виникає дебіторська заборгованість на ТОВ «ІНСТАФІНАНС» :

1.Договір надання послуг (Додаток 2) - договір, за яким одна сторона (виконавець) зобов'язується за завданням другої сторони (замовника) надати послугу, яка споживається в процесі вчинення певної дії або здійснення певної діяльності, а замовник зобов'язується оплатити виконавцеві зазначену послугу, якщо інше не встановлено договором. [1]

2.Договір поставки (Додаток 3) - це договір, за яким постачальник зобов'язується передати (поставити) у зумовлені строки покупцеві товар, а покупець зобов'язується прийняти вказаний товар і сплатити за нього певну грошову суму.[1]

3.Договір оренди - це договір, за яким орендодавець зобов'язується надати орендареві відповідне майно у строкове платне володіння і користування для здійснення підприємницької та іншої діяльності. [1]

Договір надання послуг складається на відповідних умовах, які наведено у табл. 2.8.

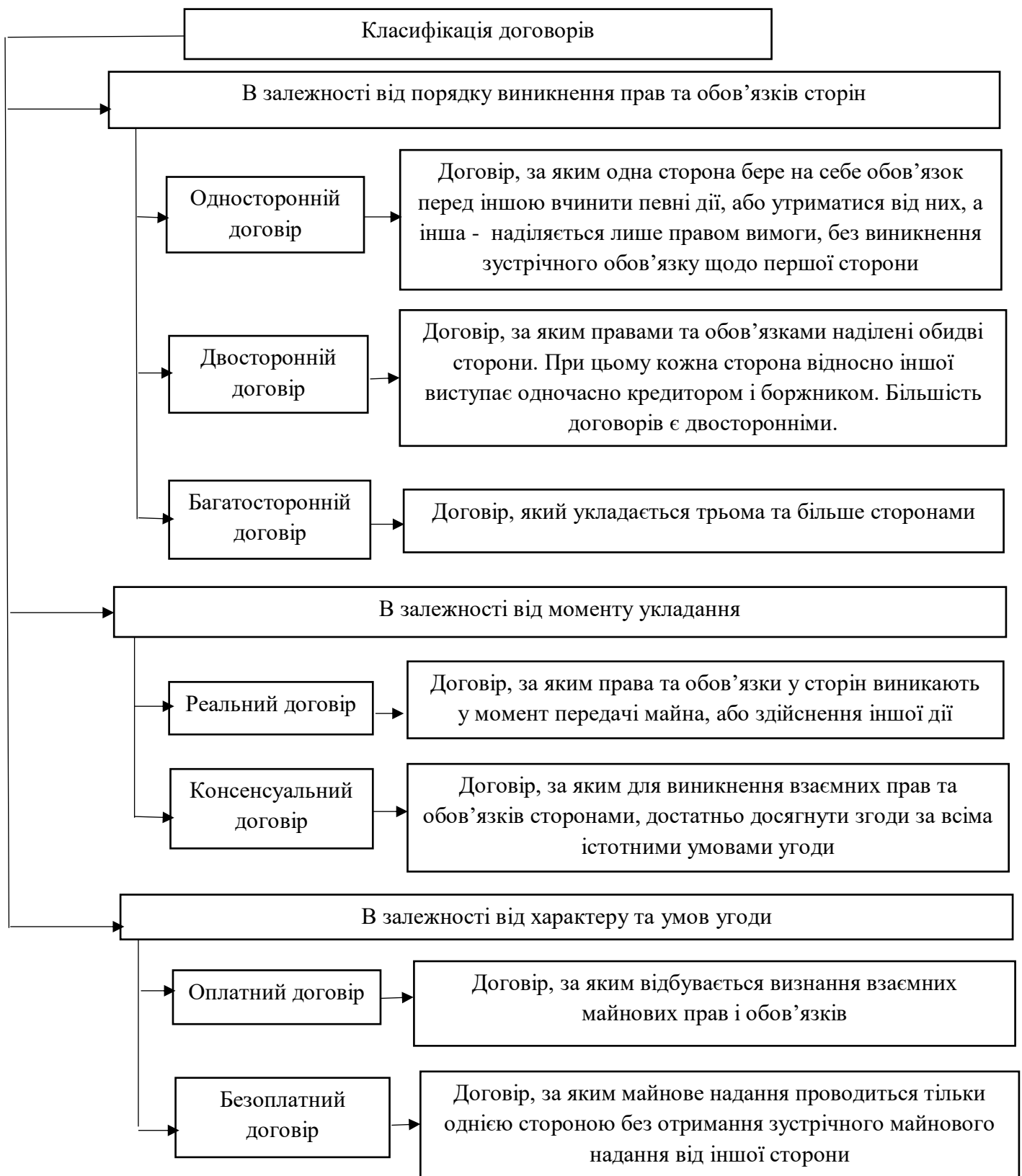

Рис.2.2 Класифікація договорів

Структура договору надання послуг

Умова	Характеристика умови
1	2
1.Предмет договору	Предметом договору про надання послуг є не результат, який після його досягнення передається замовнику (як у договорі підряду), а сам процес (дія), що відразу споживається.
2.Сторони договору	Сторонами договору про надання послуг є виконавець і замовник. До обов'язків першого (виконавця) входить надання послуги (за завданням замовника). До обов'язків замовника належить оплата виконавцеві зазначеної послуги, якщо інше не встановлено договором.
3.Ціна послуги	Договір про надання послуг може бути як оплатним, так і безоплатним. У разі платності в договорі необхідно визначити розмір, термін і порядок внесення оплати замовником. Ціну в договорі сторони встановлюють за домовленістю. Якщо послуги надаються на території України, то оплачені вони повинні бути в гривнях, за винятком випадків, коли використання іноземної валюти під час здійснення розрахунків на території України за зобов'язаннями допускається законом. Під час надання послуги ціна може змінюватися. Однак після того, як послуга буде надана, змінювати ціну вже не можна. Одним із прикладів, коли це може статися, є невиконання умов договору. Так, якщо договір неможливо виконати не з вини виконавця, то замовник зобов'язаний виплатити виконавцеві розумну плату за його «старання». Це може бути компенсація витрат, які фактично поніс виконавець, намагаючись виконати зобов'язання за договором. Якщо ж договір неможливо виконати з вини замовника, він зобов'язаний виплатити виконавцеві плату в повному обсязі (якщо інше не встановлено договором або законом). Якщо послуга надавалася безоплатно й виконавець не зміг виконати свої обов'язки (з вини замовника або внаслідок непереборної сили), замовник зобов'язаний буде відшкодувати виконавцеві всі фактичні витрати, необхідні для виконання договору.

1	2
4. Термін дії договору	<p>Термін дії договору:</p> <ul style="list-style-type: none"> - встановлюється за домовленістю сторін, якщо інше не визначено законом або правовими актами; - не може бути меншим за термін виконання господарських зобов'язань. <p>Строк дії договору необхідно прописати в самому документі. Якщо термін виконання зобов'язань не встановити або не визначити моментом пред'явлення вимоги, кредитор отримає право вимагати їх виконання в будь-який час. Боржник у такому разі буде змушений виконати таке зобов'язання в семиденний строк від дня пред'явлення вимоги</p>
5.Відповідальність виконавця	Якщо виконавець не виконає або виконає взяті на себе зобов'язання в неналежному вигляді через свою провину, він зобов'язаний відшкодувати замовнику збитки, завдані такими діями, в повному обсязі (якщо інше не встановлено договором)
6.Дозвільні документи	Не секрет, що на надання деяких видів послуг суб'єкту господарювання потрібно отримати ліцензію. Види діяльності, на здійснення яких потрібно отримувати такий дозвільний документ, перелічені в Законі України «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 02.03.2015 р. № 222-VIII.Серед них: надання фінансових послуг, послуг у сфері телебачення й радіомовлення, будівельних послуг тощо.
7.Розірвання договору	Договір про надання послуг може бути розірваний, зокрема шляхом односторонньої відмови від договору. Порядок і наслідки розірвання договору про надання послуг визначаються домовленістю сторін або законом

Виникнення дебіторської заборгованості з постачальниками на ТОВ «ІНСТАФІНАНС» , яке кредитує також будівельні підприємства, оформляють первинними документами, які наведено в табл. 2.9.

Первинні документи з обліку виникнення дебіторської заборгованості

Розрахунки з вітчизняними постачальниками	Розрахунки з іноземними постачальниками
1	2
<p>Накладна-документ, що використовується при передачі товарно-матеріальних цінностей від однієї особи іншій</p> <p>Рахунок-фактура-це господарський платіжний документ, на підставі якого проводяться грошові розрахунки покупця з продавцем товарів або виконавця з замовником робіт і послуг.</p> <p>Акт приймання-передачі робіт та послуг-це документ, який підтверджує факт виконаних робіт тією стороною, яка є виконавцем за договором</p> <p>Виписка банку-це банківський документ, що характеризує стан розрахункового рахунка підприємства та на основі якого останнє веде бухгалтерський облік операцій за розрахунковим рахунком.</p>	<p>Комерційні документи (рахунки-фактури – Invoice)-це документ, який засвідчує виникнення у особи боргу перед іншою особою за фактично поставлені вже товари або надані послуги.</p> <p>Акт приймання-передачі робіт та послуг-це документ, який підтверджує факт виконаних робіт тією стороною, яка є виконавцем за договором.</p> <p>Виписка банку-це банківський документ, що характеризує стан розрахункового рахунка підприємства та на основі якого останнє веде бухгалтерський облік операцій за розрахунковим рахунком.</p>

Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів виписується в двох примірниках і підписується головним бухгалтером або на те уповноваженою особою. Цей документ містить таку інформацію: дата складання, підстава видачі, прізвище того, кому видати, назва матеріальних цінностей, одиниця виміру, кількість, що вимагається і фактично видана, ціна, сума, підписи осіб, що дозволили і здійснили відпуск, а також головного бухгалтера і одержувача.[28]

Акт приймання-передачі робіт та послуг складається у тих випадках, коли потрібно в документальній формі зробити підтвердження факту виконаних робіт та послуг тією стороною, яка є виконавцем за договором. Можна розглядати в якості звіту виконавця робіт перед їх замовником. Даний документ підписується представниками двох організацій (виконавця і замовника),

тому його необхідно скласти у двох примірниках (для замовника і виконавця робіт). Цей документ виступає підставою для проведення оплати виконаних робіт, оскільки в ньому вказується повна їх вартість. [28]

Виписку банку використовують для обліку операцій з рахунками в банку. Установи банків не рідше одного разу на місяць надсилають підприємствам поштою або видають через повноважену підприємством особу виписку з поточного рахунка додаючи копії документів, на підставі яких банк здійснював операції за рахунком. При обробці виписки слід пам'ятати, що для підприємства поточний рахунок є активним, а для установи банку - пасивним. Тому надходження коштів банк відображає у виписці за кредитом рахунка, а їх списання - за дебетом. На підприємстві ці операції проводять навпаки, тобто надходження коштів - за дебетом, а їх списання - за кредитом.[28]

Рух документів з обліку дебіторської та кредиторської заборгованості наведено на рис.2.3 – 2.6.

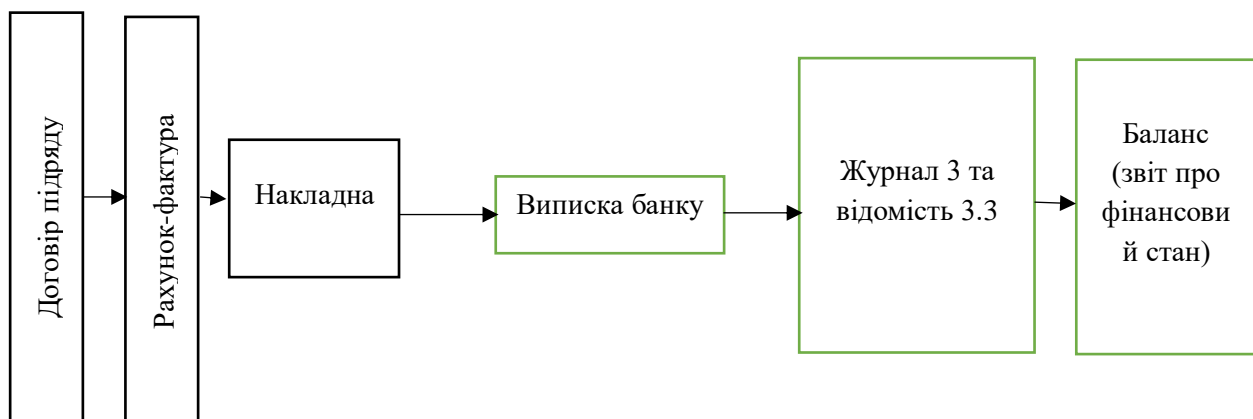

Рис. 2.3 Схема руху документів з обліку кредиторської заборгованості з отримання товарів, готової продукції

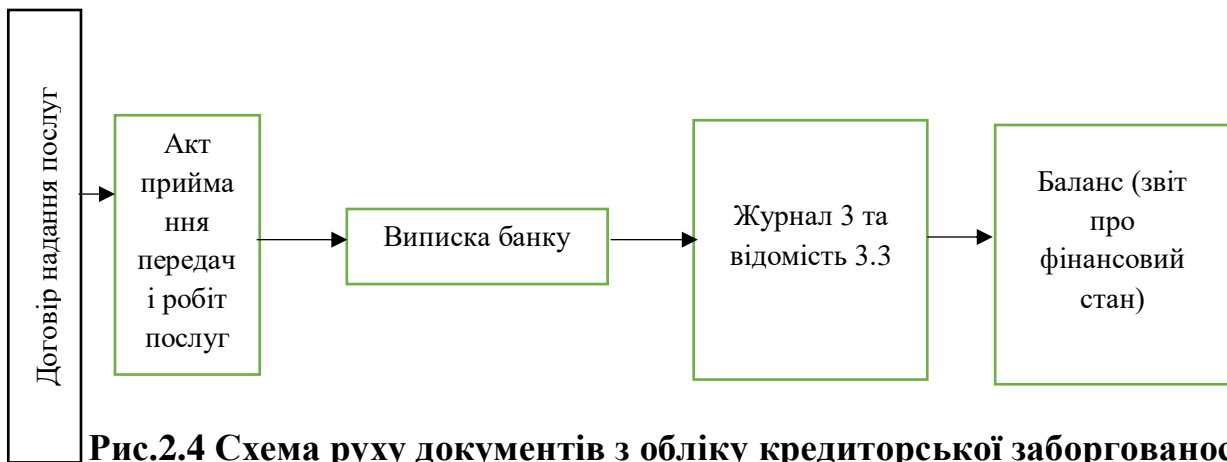

Рис.2.4 Схема руху документів з обліку кредиторської заборгованості з отримання послуг та робіт

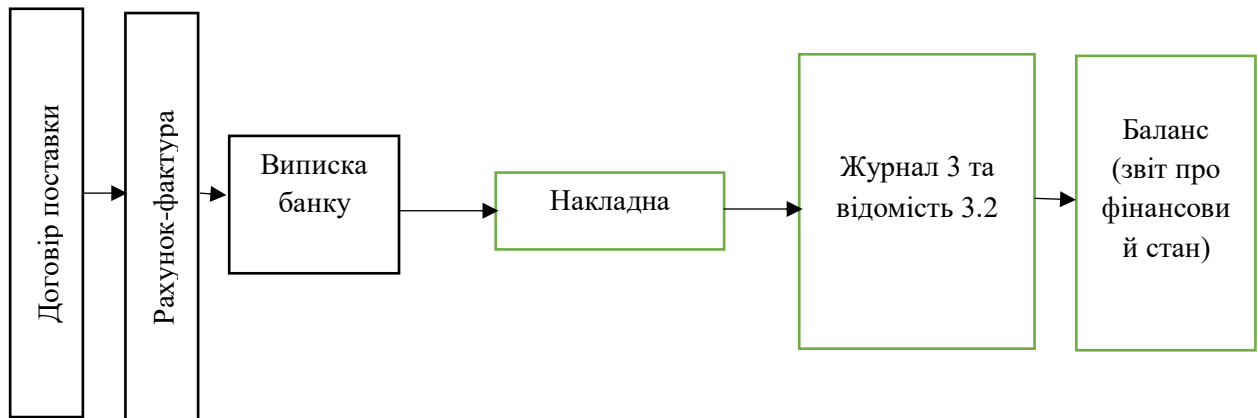

Рис. 2.5 Схема руху документів з обліку кредиторської заборгованості з отримання товарів, готової продукції

Рис.2.6 Схема руху документів з обліку дебіторської заборгованості з отримання послуг та робіт

Облік дебіторської заборгованості з постачальниками на підприємстві ТОВ «ІНСТАФІНАНС», яке також кредитує будівельні підприємства, здійснюється на

субрахунку 371 «Розрахунки за виданими авансами» рахунка 37 «Розрахунки з різними дебіторами».

Аналітичний облік ведеться за кожним дебітором, та видом заборгованості в картках або відомостях довільної форми, а синтетичний-в журналі 3.

Характеристика рахунку 37 «Розрахунки з різними дебіторами» наведена на рис.2.7.

Рис.2.7 Характеристика рахунку 37 «Розрахунки з різними дебіторами»

Для обліку кредиторської заборгованості з вітчизняними постачальниками ТОВ «ІНСТАФІНАНС» використовує субрахунок 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками» рахунку 63 "Розрахунки з постачальниками та підрядниками". А для обліку кредиторської заборгованості з іноземними постачальниками підприємство, яке також кредитує і будівельні підприємства, використовує субрахунок 632 «Розрахунки з іноземними постачальниками» того ж самого рахунку.

Аналітичний облік ведеться окремо за кожним постачальником та підрядником у розрізі кожного документа на сплату, а синтетичний - у журналі 3.

Первинними документами для обліку кредиторської заборгованості на ТОВ «ІНСТАФІНАНС» є такі ж самі документи, як і для обліку дебіторської заборгованості, що зазначені та описані вище в роботі.

Характеристика рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» наведена на рис.2.8.

Рис. 2.8 Характеристика рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»

Облік дебіторської та кредиторської заборгованості з постачальниками на ТОВ «ІНСТАФІНАНС» представлено в таблиці 2.10

**Кореспонденція рахунків з обліку дебіторської та кредиторської
заборгованості з постачальниками на ТОВ «ІНСТАФІНАНС»**

№ з/п	Зміст господарської операції	Первинні документи, реєстр обліку	Дебет	Кредит	Сума, грн
1	2	3	4	5	6
1	Сплачено аванс (передплату) вітчизняному постачальнику з поточного рахунку	Виписка банку, платіжне доручення, журнал 1	3711 “Розрахунки за виданими авансами (в національній валюті)”	311 “Поточні рахунки в національній валюті”	3 095,24
2	Одержано матеріали від постачальника ТОВ «Папірус-Універсал»	Накладна, журнал 3	209 “Інші матеріали”	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	3 095,24
3	Закрито рахунки авансів виданих постачальнику	Журнал 3	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	3711 “Розрахунки за виданими авансами (в національній валюті)”	3095,24
4	Сплачено аванс (передплату) вітчизняному постачальнику з поточного рахунку	Виписка банку, платіжне доручення, журнал 1	3711 “Розрахунки за виданими авансами (в національній валюті)”	311 “Поточні рахунки в національній валюті”	11 250,00
5	Одержано послуги від постачальника ТОВ «Елітконсалтинг»	Акт приймання-передачі робіт та послуг, журнал 3	92 «Адміністративні витрати»	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	11 250,00
6	Закрито рахунки авансів виданих постачальнику	Журнал 3	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	3711 “Розрахунки за виданими авансами (в національній валюті)”	11 250,00
7	Сплачено аванс (передплату) іноземному постачальнику з поточного рахунку	Виписка банку, платіжне доручення, журнал 1	3712 “Розрахунки за виданими авансами (в іноземній валюті)”	3121 “Поточні рахунки в іноземній валюті”	108 943,48
8	Отримано послуги від іноземного постачальника VCC	Акт приймання – передачі робіт та послуг, журнал 3	92 «Адміністративні витрати»	632 «Розрахунки з іноземними	108 921,21

				постачальника ми»	
--	--	--	--	----------------------	--

Продовження табл.2.10

1	2	3	4	5	6
9	Відображена курсова різниця	Бухгалтерська довідка, журнал 3	945 «Втрати від операційної курсової різниці»	3712 «Розрахунки за виданими авансами (в іноземній валюті)»	872,46
10	Закрито рахунки авансів виданих постачальнику	Журнал 3	632 «Розрахунки з іноземними постачальниками»	3712 «Розрахунки за виданими авансами (в іноземній валюті)»	108 921,21
11	На кінець звітного періоду визначена курсова різниця за заборгованістю	Бухгалтерська довідка, журнал 3	945 «Втрати від операційної курсової різниці»	3712 «Розрахунки за виданими авансами (в іноземній валюті)»	40,44
12	Отримано від вітчизняного постачальника послуги ФОП Інгерів	Акт приймання – передачі робіт та послуг, журнал 3	92 «Адміністративні витрати»	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	2 000,00
13	Сплачено вітчизняному постачальнику за послуги з поточного рахунку	Виписка банку, платіжне доручення, журнал 1	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	311 «Поточні рахунки в національній валюті»	2 000,00
14	Отримано матеріали від вітчизняного постачальника ліберті	Накладна, журнал 3	209 «Інші матеріали»	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	5 735,60
15	Сплачено вітчизняному постачальнику за матеріали з поточного рахунку	Виписка банку, платіжне доручення, журнал 1	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	311 «Поточні рахунки в національній валюті»	5 735,60
16	Отримано послуги від іноземного постачальника Lalió	Акт приймання – передачі робіт та послуг, журнал 3	92 «Адміністративні витрати»	632 «Розрахунки з іноземними постачальниками»	84 917,56

17	На кінець звітного періоду визначена курсова різниця за заборгованістю	Бухгалтерська довідка, журнал 6	632 «Розрахунки з іноземними постачальниками»	714 «Дохід від операційної курсової різниці»	2 662,17
----	--	---------------------------------	---	--	----------

Продовження табл.2.10

1	2	3	4	5	6
18	Сплачено іноземному постачальнику за послуги з поточного рахунку	Виписка банку, платіжне доручення, журнал 1	632 «Розрахунки з іноземними постачальниками»	3121 «Поточні рахунки в іноземній валюті»	82 446,15
19	Відображена курсова різниця	Бухгалтерська довідка, журнал 6	632 «Розрахунки з іноземними постачальниками»	714 «Дохід від операційної курсової різниці»	1477,96

Аудит дебіторської та кредиторської заборгованості на ТОВ «ІНСТАФІНАНС», яке також кредитує будівельні підприємства, проводиться внутрішнім аудитором компанії.

Цілями внутрішнього аудиту (контролю) на ТОВ «ІНСТАФІНАНС» є:

- 1) надання керівникові фінансової установи, вищому органу управління фінансової установи незалежних, об'єктивних суджень, висновків і оцінок щодо:
 - достатності та ефективності систем управління в адміністративній, операційній і фінансовій сферах діяльності фінансової установи;
 - відповідності діяльності фінансової установи вимогам законодавства України;
 - відповідності здійснюваної фінансовою установою діяльності вимогам внутрішніх документів фінансової установи;
 - ефективності процесів делегування повноважень між структурними підрозділами фінансової установи та розподілу відповідальності між ними;
 - ефективності використання наявних у фінансовій установі ресурсів;

- ефективності використання та мінімізації ризиків від використання інформаційних систем і технологій;

-достатності і ефективності заходів, спрямованих на зменшення ризиків та усунення недоліків, виявлених державними органами, зовнішніми аудиторами або службою внутрішнього аудиту (контролю);

2) сприяння керівникові фінансової установи, вищому органу управління фінансової установи в поліпшенні якості системи управління фінансової установи, а також в ефективному виконанні покладених на них обов'язків, шляхом надання консультацій та рекомендацій.

Для проведення аудиту дебіторської та кредиторської заборгованості на ТОВ «ІНСТАФІНАНС» внутрішній аудитор бере інформацію з деяких джерел бухгалтерського обліку, які представлені на рис.2.9.

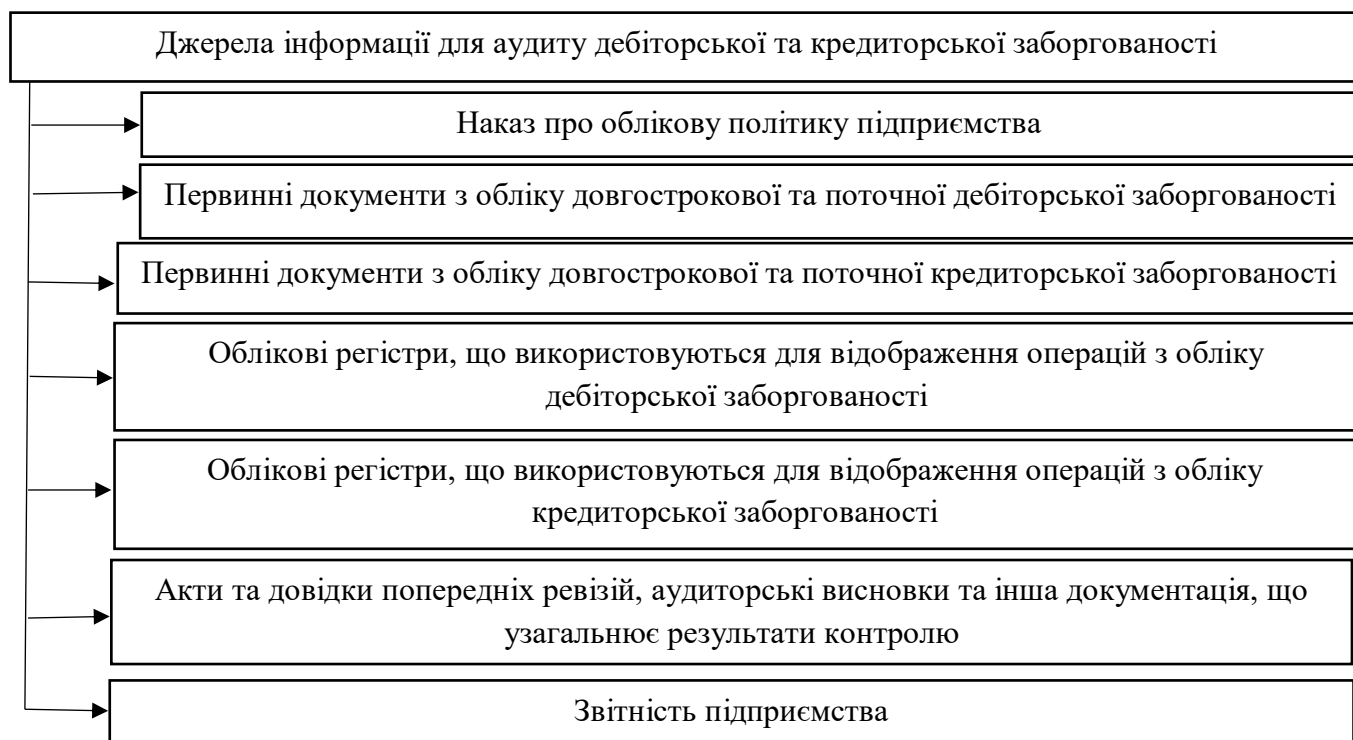

Рис. 2.9 Джерела інформації для аудиту дебіторської та кредиторської заборгованості на ТОВ «ІНСТАФІНАНС»

Головними завданнями служби внутрішнього аудиту на ТОВ «ІНСТАФІНАНС» є:

- 1) перевірка та оцінювання внутрішнього контролю фінансової Установи, моніторинг функціонування внутрішнього контролю та надання рекомендацій з його вдосконалення;
- 2) перевірка фінансової та господарської інформації, в тому числі звітності;
- 3) перевірка законності проведення фінансових та інших господарських операцій;
- 4) перевірка та оцінювання способів та методів, що застосовуються для визначення, виміру, класифікації фінансової та господарської інформації і складання звітності;
- 5) перевірка та оцінювання повноти, своєчасності та достовірності фінансової та іншої звітності;
- 6) перевірка дотримання принципів і процедур обліку, точності та надійності бухгалтерських записів;
- 7) перевірка стану бухгалтерського і управлінського контролю, пов'язаного зі збереженням цінностей;
- 8) перевірка операцій із цінними паперами;
- 9) перевірка інформаційних систем та систем контролю;
- 10) перевірка забезпечення комп'ютерної безпеки;
- 11) оцінювання економічної ефективності та продуктивності діяльності фінансової Установи, включаючи перевірку нефінансових заходів контролю;
- 12) оцінювання адекватності та ефективності системи управління ризиками, в тому числі пов'язаними з інвестиційною, кредитною, фінансовою діяльністю тощо;
- 13) перевірка дотримання законів, нормативних актів та інших зовнішніх документів, що встановлюють вимоги до діяльності фінансової Установи;
- 14) перевірка дотримання прийнятої політики, внутрішніх положень та інших внутрішніх вимог;

15) оцінювання ефективності виконання членами виконавчого органу та працівниками фінансової Установи покладених на них обов'язків та надання рекомендацій щодо її підвищення;

16) впровадження ефективної, достовірної та повної інформаційної системи управління для своєчасного виявлення та усунення недоліків і порушень у здійсненні фінансових операцій;

17) надання на схвалення Загальним зборам учасників, керівнику Установи пропозицій з оцінки та управління ризиками;

18) своєчасне виявлення порушень та недоліків у діяльності структурних підрозділів, опрацювання оптимальних рішень щодо їх ліквідації та усунення причин виникнення цих недоліків в процесі діяльності Установи;

порушенням у системі внутрішнього контролю, а також попередження випадків будь-яких ризиків;

20) оцінювання розміру, напряму та розподілу ризиків Установи;

21) виявлення сфер потенційних збитків для Установи, сприятливих умов для шахрайства, зловживань і незаконного присвоєння коштів Установи;

22) надання Загальним зборам учасників, керівнику Установи висновків про результати проведеної перевірки і пропозицій щодо поліпшення діючої системи внутрішнього контролю не рідше ніж один раз на рік;

23) своєчасне річне планування завдань служби внутрішнього аудиту (контролю);

24) реалізація завдань згідно із затвердженим планом;

25) сприяння органам управління фінансової установи в покращенні системи управління фінансовою установою;

26) моніторинг впровадження структурними підрозділами фінансової установи прийнятих рекомендацій;

27) взаємодія із зовнішніми аудиторами;

28) аналіз висновків зовнішніх аудиторів та здійснення моніторингу виконання рекомендацій зовнішніх аудиторів;

29) взаємодія з іншими підрозділами фінансової установи в сфері організації контролю і моніторингу системи управління фінансовою установою;

30) участь в службових розслідуваннях та інформування органів управління фінансової установи про результати таких розслідувань;

31) розробка і вдосконалення регламентів, методик та інших внутрішніх документів служби внутрішнього аудиту (контролю);

32) розробка рекомендацій щодо фахового рівня та кваліфікації посадових осіб служби внутрішнього аудиту (контролю);

33) розробка та впровадження програм оцінки і підвищення якості внутрішнього аудиту (контролю).

Служба внутрішнього аудиту в ТОВ «ІНСТАФІНАНС», яке кредитує також і будівельні підприємства, відповідно до покладених на неї завдань виконує наступні функції:

1) нагляд за поточною діяльністю фінансової Установи;

2) контроль за дотриманням законів, нормативно-правових актів органів, які здійснюють державне регулювання ринків фінансових послуг, та рішень органів управління фінансової Установи;

3) перевірку результатів поточної фінансової діяльності Установи;

4) аналіз інформації про діяльність фінансової Установи, професійну діяльність її працівників, випадки перевищення повноважень посадовими особами фінансової Установи;

5) виконання інших передбачених законами функцій, пов'язаних з наглядом та контролем за діяльністю фінансової Установи.

Принципи діяльності служби внутрішнього аудиту (контролю) ТОВ «ІНСТАФІНАНС»:

1. Самостійність та незалежність. Полягає у організаційній незалежності від об'єкта перевірки, яка характеризується в значній мірі рівнем підпорядкованості внутрішнього аудитора. Є фундаментальним принципом. Забезпечується:

- заборонаю Загальним зборам учасників та будь-якому іншому органу чи посадовій особі Установи встановлювати будь-які обмеження або обов'язкові вимоги щодо внутрішнього аудиту;
- безпосередньою підзвітністю служби внутрішнього аудиту Загальним зборам учасників;
- забезпеченням відповідного рівня компетентності внутрішніх аудиторів;
- правом внутрішнього аудитора звертатися з питань, що знаходяться в межах його компетенції, до Загальних зборів учасників;
- забезпеченням захисту від стороннього доступу до інформаційної системи служби внутрішнього аудиту;
- недопущенням конфлікту інтересів внутрішніх аудиторів і членів Загальних зборів учасників.

2. **Об'єктивність** та **незаангажованість**. Полягає у тому, що внутрішній аудитор незалежний у своїх висновках і оцінках, та зобов'язаний проводити зважену оцінку всіх обставин перевірки, а у своїх судженнях не піддаватися впливу власних інтересів та інтересів третіх осіб.

3. **Чесність**. Полягає у ставленні внутрішнього аудитора до службових обов'язків, на яких ґрунтується довіра до його думки. Внутрішній аудитор повинен:

- бути чесним, сумлінним та відповідальним під час виконання своїх завдань та обов'язків;
- діяти в рамках законодавства України;
- не брати участь у діях, які дискредитують діяльність Служби внутрішнього аудиту (контролю) та/або Установи.

4. **Конфіденційність**. Полягає у тому, що внутрішній аудитор зобов'язаний уважно ставитись до отриманої інформації. Внутрішній аудитор не має права розголошувати інформацію, отриману при проведенні перевірок або наданні консультаційних послуг без відповідних на те повноважень. З метою забезпечення дотримання цього принципу внутрішній аудитор розробляє правила зберігання і передачі робочої документації та документів про результати

професійної діяльності Служби внутрішнього аудиту (контролю) Установи, та контролює їх виконання.

5. Професійний скептицизм і самостійність мислення. Принципи, які полягають у тому, що внутрішній аудитор не приймає твердження на віру, а самостійно опрацьовує фактичний матеріал, знаходячи потрібні дані та підтвердження, самостійно доходить до суті речей і знаходить відповіді на питання, прислухається до власного досвіду та знань.

6. Неухильне дотримання інтересів Установи. Внутрішній аудит допомагає Установі досягти поставленої мети, використовуючи систематизований і послідовний підхід до оцінки й підвищення ефективності процесів управління ризиками, системи контролю й корпоративного управління.

Вимоги до професійної підготовки та досвіду роботи посадових осіб служби внутрішнього аудиту (контролю) на ТОВ «ІНСТАФІНАНС»:

1. Служба внутрішнього аудиту (внутрішній аудитор) - це окрема посадова особа, що проводить внутрішній аудит (контроль), яка підпорядковується Загальним зборам учасників.

2. Внутрішній аудитор призначається за рішенням Загальних зборів учасників Установи.

3. Внутрішній аудитор не може суміщати свою діяльність з обов'язками працівників, на яких покладаються функції відповідального за проведення фінансового моніторингу, контролера, бухгалтера.

4. Внутрішнім аудитором не може бути призначена особа, яка:

- має судимість за корисливі злочини і за злочини у сфері господарської діяльності, незняту або непогашену в установленому законом порядку;
- за вироком суду, який набрав законної сили, позбавлена права обіймати певні посади та займатись певною діяльністю;
- яка є контролером Установи або членом сім'ї контролера.
- яка займає в Установі іншу посаду.

5. Внутрішній аудитор звітує перед Загальними зборами учасників Установи не рідше ніж один раз на рік, надає їм висновки та пропозиції за результатами поточних перевірок.

6. Керівництво Установи несе відповідальність за створення системи внутрішнього контролю, яка б забезпечувала вчасне виявлення тенденцій, що потенційно можуть загрожувати майбутньому Установи.

7. Посадовою особою служби внутрішнього аудиту (контролю може призначатися особа, яка має високі професійні та моральні якості, бездоганну ділову репутацію, базову або вищу економічну чи юридичну освіту та досвід роботи, необхідний для виконання покладених на неї обов'язків та повноважень.

8. Внутрішній аудитор повинен мати вищу економічну або юридичну освіту.

9. Внутрішній аудитор повинен проходити не менш ніж 1 раз на рік підвищення кваліфікації та навчання у вигляді семінарів, тренінгів, круглих столів.

10. Внутрішній аудитор повинен мати досвід роботи необхідний для виконання покладених на нього обов'язків та повноважень .

11. Внутрішній аудитор повинен мати знання нормативних правових актів України, в тому числі з питань аудиторської діяльності, бухгалтерського обліку, фінансів, права, інформаційних технологій, законодавства щодо діяльності фінансової установи, фінансового, організаційного менеджменту.

Внутрішній аудитор ТОВ «ІНСТАФІНАНС» має право:

1. Ознайомлюватися з усією документацією Установи та здійснювати нагляд за діяльністю будь-якого підрозділу підприємства, а також вимагати письмові пояснення від окремих посадових осіб щодо виявлених недоліків у роботі.

2. Проводити плановий та позаплановий внутрішній аудит (контроль) фінансової установи.

3. Визначати відповідність дій та операцій, що здійснюються працівниками Установи, вимогам чинного законодавства України, у тому числі нормативно-правовим актам Нацкомфінпослуг, рішенням Установи, які

визначають політику та стратегію Установи, процедуру прийняття і реалізацію рішень, організацію обліку та звітності.

4. Перевіряти розрахунково-касові документи, правочини Установи, фінансову і статистичну звітність, іншу документацію, а у разі необхідності - наявність готівки, інших цінностей, які знаходяться в Установі;

5. Перевіряти документи, пов'язані із здійсненням фінансового моніторингу.

6. Залучати у разі необхідності працівників інших структурних підрозділів Установи для виконання поставлених перед службою внутрішнього аудиту (контролю) завдань (за згодою керівників структурних підрозділів);

7. Мати безперешкодний доступ до підрозділу, що перевіряється, а також у приміщення, що використовуються для зберігання документів, матеріальних цінностей, отримувати інформацію, яка зберігається на магнітних та інших носіях інформації;

8. З дозволу керівника Установи знімати копії з одержаних документів, у тому числі копії файлів, копії будь-яких засобів, що зберігаються в локальних обчислювальних мережах і автономних комп'ютерних системах, а також розшифровувати ці записи;

9. При виявленні порушень чинного законодавства, випадків розкрадань, допущених працівниками Установи, рекомендувати Загальним зборам учасників Установи усунення їх від виконання обов'язків;

10. При встановленні фактів зловживання службовим становищем керівника Установи повідомляти про такі випадки Загальні збори учасників.

11. Мати необмежений доступ до всіх бухгалтерських документів, активів та структурних підрозділів фінансової Установи;

12. Отримувати усно або письмово від керівників підрозділу, який перевіряється, необхідні пояснення, документи, а також інші матеріали, пов'язані з внутрішнім забезпеченням діяльності цього підрозділу;

13. Звертатися до будь-якого з працівників фінансової Установи із запитаннями та отримувати письмові чи усні пояснення, якщо це необхідно для

ефективного виконання покладених на службу внутрішнього аудиту обов'язків; служби внутрішнього аудиту з членами наглядового органу фінансової Установи;

14. Проводити операційний (управлінський) аудит із метою виявлення можливостей підвищення продуктивності праці та усунення факторів неефективності;

15. Підвищувати кваліфікацію посадових осіб служби внутрішнього аудиту (контролю).

16. Вносити на розгляд вищому органу управління фінансової установи пропозиції з удосконалення діяльності фінансової установи та служби внутрішнього аудиту (контролю);

17. Інші повноваження відповідно до покладених на службу внутрішнього аудиту завдань.

Внутрішній аудитор має обов'язок:

1. Проводити перевірки з метою здійснення оцінки адекватності та ефективності системи внутрішнього контролю Установи, її відповідності ступеню потенційного ризику, притаманного діяльності Установи, а також оцінювати його.

2. Забезпечувати організацію постійного контролю за дотриманням працівниками Установи встановлених процедур проведення операцій, функцій та повноважень згідно з покладеними на них обов'язками.

3. Проводити розгляд фактів порушень працівниками Установи чинного законодавства, у тому числі нормативно-правових актів Нацкомфінпослуг та внутрішніх документів, які регулюють діяльність Установи.

4. Інформувати виконавчий орган Установи про недопущення дій, результатом яких може стати порушення чинного законодавства, в тому числі нормативно-правових актів Нацкомфінпослуг.

5. Розробляти рекомендації щодо усунення виявлених порушень, покращення системи внутрішнього контролю та здійснювати контроль за їх виконанням.

6. Забезпечувати схоронність та повернення одержаних від структурних підрозділів Установи документів на всіх носіях.

7. Забезпечувати повноту документування кожного факту перевірки, оформлювати письмово висновки, де мають бути відображені усі питання, вивчені під час перевірки, та рекомендації, надані керівництву Установи.

8. Розробити Положення про службу внутрішнього аудиту та внутрішні нормативні документи щодо проведення внутрішнього аудиту;

9. Організувати роботу служби внутрішнього аудиту з виконання покладених на неї завдань;

10. Підготувати та надати Загальним зборам учасників фінансової Установи звіти про діяльність служби аудиту, пропозиції, рекомендації та проекти розпоряджень з питань вдосконалення системи внутрішнього контролю фінансової Установи;

11. Дотримуватися вимог нормативно-правових актів, положення про службу внутрішнього аудиту (контролю) та інших внутрішніх документів фінансової установи;

12. Підготувати та своєчасно подати звіти вищому органу управління фінансової установи за результатами внутрішнього аудиту (контролю) фінансової установи та повідомити про виявлені під час проведення цього внутрішнього аудиту (контролю) недоліки та ризики;

13. Забезпечувати конфіденційність інформації, отриманої у зв'язку з виконанням службових обов'язків;

14. Провести моніторинг виконання рекомендацій, наданих за результатами внутрішнього аудиту (контролю) фінансової установи.

На ТОВ «ІНСТАФІНАНС» внутрішній аудитор використовує таку програму перевірки дебіторської та кредиторської заборгованості:

1. Отримати Головну книгу (чи інші регістри синтетичного обліку в програмі 1С Бухгалтерія) за відповідними рахунками за період. Перевірити правильність переносу даних з Головної книги (чи ін. регістрів синтетичного обліку) у відповідні статті фінансової звітності.

2. З оборотно-сальдових відомостей (чи інших регістрів аналітичного обліку) за рахунками щодо дебіторської заборгованості відібрати контрагентів.

Перевірити, що суми, відображені в обліку за конкретним контрагентом, співпадають з сумами, зазначеними в первинних документах, оформлених на цього контрагента.

3. З оборотно-сальдових відомостей (чи інших реєстрів аналітичного обліку) за рахунками щодо кредиторської заборгованості відібрати контрагентів. Перевірити, що суми, відображені в обліку за конкретним контрагентом, співпадають з сумами, зазначеними в первинних документах, оформлених на цього контрагента.

4. Якщо Товариством на дату балансу проводилася інвентаризація щодо дебіторської та кредиторської заборгованості. Перевірити документи, які підтверджують проведення інвентаризації. Порівняти дані інвентаризації з даними бухгалтерського обліку на дату інвентаризації. Перевірити відображення виявлених розбіжностей (якщо такі мали місце) в бухгалтерському обліку.

Отже, для обліку дебіторської та кредиторської заборгованості з постачальниками на ТОВ «ІНСТАФІНАНС», яке кредитує також будівельні підприємства, використовують первинні документи, такі як акт приймання-передач робіт, послуг, виписка банку, договір оренди, договір надання послуг, платіжне доручення, накладну. Також, облік дебіторської заборгованості з постачальниками ведеться на субрахунку 371 «Розрахунки за виданими авансами» активного рахунку 37 «Розрахунки з різними дебіторами». Облік кредиторської заборгованості з постачальниками ведеться на субрахунках 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками» та 632 «Розрахунки з іноземними постачальниками» пасивного рахунку 63 «"Розрахунки з постачальниками та підрядниками». Аудит дебіторської та кредиторської заборгованості на підприємстві проводиться внутрішнім аудитором.

Розділ III. Шляхи вдосконалення обліку дебіторсько-кредиторської заборгованості

3.1. Шляхи вдосконалення обліку дебіторсько-кредиторської заборгованості

В господарській діяльності підприємства завжди є потреба у вдосконаленні обліку усіх категорій, особливо дебіторської та кредиторської заборгованості, тому що вони є одними з важливих показників фінансового стану будь-якого підприємства. Потенційні та вже наявні інвестори приділяють велику увагу цим заборгованостям. Також другою причиною є те, що час та світ не стоїть на місці і особливо облік, щодо якого закони та правки змінюються майже щодня, потрібно покращувати.

В даній роботі пропоную декілька шляхів покращення обліку заборгованості серед яких є:

- моніторинг нових законів та правок щодо обліку заборгованості;
- аналіз співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості;
- перевірка потенційних дебіторів;
- контроль за розрахунками з дебіторами та кредиторами;
- проведення періодично інвентаризації дебіторської заборгованості;
- здійснення зовнішнього аудиту дебіторсько-кредиторської заборгованості підприємства.

Розглянемо більш детально запропоновані шляхи.

Першим та обов'язковим шляхом покращення обліку заборгованості є звісно дотримання законодавства та змінення обліку у разі нових законів, положень та правок. Взагалі це стосується до обліку всього підприємства, не тільки заборгованості, тому що бухгалтерський облік регулюється та ведеться згідно законодавства України. Отже при веденні обліку дебіторської та кредиторської заборгованості бухгалтеру необхідно дотримуватись та слідкувати за змінами чинного законодавства, вносити в облік ці зміни, у разі виникнення питань при вивченні змін в законодавстві – консультуватись з фахівцями, а також підвищувати свою кваліфікацію.

Другим шляхом покращення обліку заборгованості є контроль співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості. Цей спосіб дає зрозуміти на скільки одна заборгованість перевищує іншу, визначає причину збільшення та показує за який період це сталося.

Для того, щоб порівняти кредиторську та дебіторську заборгованість використовують коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості, який розраховується за формулою 2.1, наведеною у пункті 2.1 цієї роботи. Також в цьому пункті розглянута сутність коефіцієнта та розрахунок на прикладі ТОВ «ІНСТАФІНАНС».

З'ясувати причину збільшення заборгованості допоможе аналіз структури дебіторської та кредиторської заборгованості. Цей метод визначає складову заборгованості, питому вагу кожного пункту цієї структури та його зміну. Ефективність аналізу на прикладі ТОВ «ІНСТАФІНАНС» представлено в таблицях 2.4 та 2.6 У пункті 2.1 даної роботи.

І нарешті визначити період перевищення однієї заборгованості над іншою допоможе аналіз динаміки кредиторської та дебіторської заборгованості. Метод визначає зміну за період кожного пункту складової заборгованості. Проведення аналізу на прикладі ТОВ «ІНСТАФІНАНС» представлено в таблицях 2.5 та 2.7 У пункті 2.1 даної роботи.

Третім шляхом вдосконалення обліку дебіторської та кредиторської заборгованості, у випадку схильності значного перевищення дебіторської

заборгованості над кредиторською, є перевірка потенційних дебіторів. Тобто, перед тим як співпрацювати з контрагентами, клієнтами необхідно перевіряти їх репутацію, фінансовий стан, щоб не отримати ще більше дебіторської заборгованості.

Четвертим шляхом вдосконалення обліку заборгованості, особливо дебіторської, є контроль розрахунків з дебіторами. Особливу увагу потрібно приділяти контрагентам - дебіторам: спостерігати за погашенням дебіторської заборгованості; виявляти прострочену заборгованість; нагадувати контрагентам про терміни оплати та дізнаватись у них причини несплати.

Для полегшення контролю дебіторської заборгованості з постачальниками можна застосовувати табл. 3.1.

Таблиця 3.1.

Таблиця контролю дебіторської заборгованості з постачальниками

№ з/п	Постачальник	Всього	Дебіторська заборгованість перед постачальниками									
			В тому числі за термінами погашення, грн			З неї прострочена						
			До 3 місяців	Від 3 до 6 місяців	Від 6 до 12 місяців	Термін прострочення			Сума, грн	Причини виникнення	Вжиті заходи	
						До 3 місяців	Від 3 до 6 місяців	Більше 6 місяців				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1	ТОВ «БЕЛТЕКС»	5 243,9 8	5 243,9 8	-	-	-	-	-	-	-	Постачальник прострочив термін замовлення	Нагадано контрагенту про замовлення

											підприємства
2	ТОВ «САВ-ДІСТРИБЬЮ ШН»	28 999,00	28 999,00	-	-	-	-	-	-	Постачальник прострочив в термін замовлення	Нагадано контрагенту про замовлення підприємства

Також для контролю за дебіторською заборгованістю можна використовувати таблицю, яку запропонував Г.В. Власюк. (табл.3.2)

Таблиця 3.2

Інформація щодо дебіторської заборгованості підприємства

№ з/п	Постачальник	Дата погашення дебіторської заборгованості		Відхилення, +, - (гр.4-гр.3)
		за графіком (договором)	фактично	
1	2	3	4	5
1	ПрАТ «ВФ Україна»	30.09.2021	31.10.2021	+ 30 днів
...	ТОВ «Приватінвест»	27.10.2021	10.11.2021	+ 13 днів
Всього				+ 43 дні

П'ятим шляхом вдосконалення обліку є проведення інвентаризації дебіторської та кредиторської заборгованості. Згідно Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, обов'язкова інвентаризація проводиться раз на рік перед складанням річної фінансової звітності в період трьох місяців до дати балансу. Але, щоб виявити безнадійну кредиторську та дебіторську заборгованість Але, щоб ефективніше виявляти безнадійну кредиторську та дебіторську заборгованість можна проводити інвентаризацію і два рази на рік.

Згідно Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, інвентаризація дебіторської та кредиторської заборгованостей полягає у звірці документів і

записів у реєстрах обліку і перевірці обґрунтованості сум, відображених на відповідних рахунках, та оформлюється актом інвентаризації.

При інвентаризації усім дебіторам підприємства-кредитори повинні передати виписки з аналітичних рахунків про їх заборгованість, які пред'являються інвентаризаційній комісії (робочій інвентаризаційній комісії) для підтвердження реальності заборгованості. Підприємства-дебітори мають підтвердити заборгованість або заявити свої заперечення.

Дебіторська і кредиторська заборгованості перевіряються щодо дотримання строку позовної давності, обґрунтованості сум, які обліковуються на рахунках обліку розрахунків з покупцями, замовниками, постачальниками, підрядниками, одержаних і виданих векселів, одержаних позикових коштів, наданих кредитів (позик), з підзвітними особами, депонентами, іншими дебіторами і кредиторами.

Під час інвентаризації розрахунків шляхом документальної перевірки устанавлюються:

- правильність розрахунків із банками, контролюючими органами, іншими підприємствами, а також зі структурними підрозділами підприємства, виділеними на окремі баланси;
- заборгованість підзвітних осіб, а також правильність і обґрунтованість сум заборгованості за нестачами і крадіжками. Інвентаризація заборгованості за нестачами і втратами від псування цінностей полягає у перевірці причин, через які затримується розгляд матеріалів щодо виявленої нестачі та віднесення її на винних осіб або списання у встановленому порядку;
- правильність і обґрунтованість сум дебіторської, кредиторської і депонентської заборгованостей, у тому числі суми кредиторської і депонентської заборгованостей, щодо яких строк позовної давності минув;
- реальність заборгованості працівникам з оплати праці та громадянам (безпосередньо або через роботодавців) за соціальними виплатами, визначеними законодавством, а також із безготівкових розрахунків за цими виплатами.

Отже, частіше проведення інвентаризації дебіторської та кредиторської заборгованості дозволить завчасно попереджати про виникнення безнадійної заборгованості.

Шостим шляхом вдосконалення обліку заборгованості є контроль розрахунків із кредиторами. Необхідно слідкувати за термінами погашення заборгованості, виявляти прострочену кредиторську заборгованість та дізнаватись причини порушення умов договору у розрізі оплати.

Для полегшення контролю кредиторської заборгованості з постачальниками можна застосовувати таку саму таблицю як і для контролю дебіторської заборгованості (табл. 3.3).

Таблиця 3.3.

Таблиця контролю кредиторської заборгованості з постачальниками

№ з/п	Постачальник	Всього	Кредиторської заборгованість перед постачальниками									
			В тому числі за термінами погашення, грн			З неї прострочена						
			До 3 місяців	Від 3 до 6 місяців	Від 6 до 12 місяців	Термін прострочення			Сума, грн	Причини виникнення	Вжиті заходи	
						До 3 місяців	Від 3 до 6 місяців	Більше 6 місяців				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1	ФОП Кардаш Анна Олегівна	360 000,00	360 000,00	-	-	-	-	-	-	-	Контрагент не надав рахунок	Нагадали контрагенту про необхідність надання рахунку

2	ФОП Кудрич Владисл ав Олегови ч	651 400, 00	651 400, 00	-	-	-	-	-	-	Контраге нт не надав рахунок	Нагадали контраген ту про необхідніс ть надання рахунку
---	--	----------------	----------------	---	---	---	---	---	---	---------------------------------------	---

Також для контролю за кредиторської заборгованістю можна використовувати таблицю, яку запропонував Г.В. Власюк, яка може використовуватись також для контролю дебіторської заборгованості (табл.3.4) [32]

Таблиця 3.4

Інформація щодо кредиторської заборгованості підприємства

№ з/п	Постачальник	Дата погашення кредиторської заборгованості		Відхилення, +, - (гр.4-гр.3)
		за графіком (договором)	фактично	
1	2	3	4	5
1	ПрАТ «Київстар»	20.08.2021	30.08.2021	+10 днів
2	ФОП Кудрич Владислав Олегович	30.08.2021	16.09.2021	+ 17 днів
Всього				+27 днів

Сьомим шляхом покращення обліку є проведення зовнішнього аудиту дебіторсько-кредиторської заборгованості підприємства. Зовнішній аудит проводиться неупередженим аудитором, який не працює на підприємстві, в якому буде проводити аудит. Результати такого аудиту опишуть не тільки недоліки обліку дебіторсько-кредиторської заборгованості, а й недоліки внутрішнього аудиту цих заборгованостей.

Також, буде доречним вдосконалити бухгалтерські рахунки для коректного обліку дебіторсько-кредиторської заборгованості. Для обліку дебіторської заборгованості з постачальниками можна вдосконалити субрахунок 371

"Розрахунки за виданими авансами", тобто розбити його на інші субрахунки для постійних контрагентів та непостійних. Наприклад:

- 37111 «Розрахунки за виданими авансами непостійним контрагентам (за разові послуги) в національній валюті»;

- 37112 «Розрахунки за виданими авансами контрагентам з послуги оренди в національній валюті»;

- 37113 «Розрахунки за виданими авансами контрагентам з послуг маркетингу в національній валюті»;

- 37114 «Розрахунки за виданими авансами контрагентам з колекторських послуг».

Також можна субрахунок 3712 «Розрахунки за виданими авансами в іноземній валюті» розбити по контрагентам, так як в підприємства не багато іноземних контрагентів. Наприклад:

- 37121 «Розрахунки за виданими авансами в іноземній валюті з VCC»

- 37122 «Розрахунки за виданими авансами в іноземній валюті з Seon»

А для обліку кредиторської заборгованості з постачальниками можна вдосконалити субрахунок 631 "Розрахунки за виданими авансами", тобто розбити його також на інші субрахунки для постійних контрагентів та непостійних. Наприклад:

- 6311 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками - непостійними контрагентами (за разові послуги)»;

- 6312 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками - контрагентами з послуги оренди в національній валюті»;

- 6313 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками - контрагентами з послуг маркетингу в національній валюті»;

- 6314 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками - контрагентами з колекторських послуг».

Також можна субрахунок 632 «Розрахунки з іноземними постачальниками» розбити по контрагентам, так як в підприємства не багато іноземних контрагентів. Наприклад:

- 6321 «Розрахунки з іноземними постачальниками - з VCC»
- 6322 «Розрахунки з іноземними постачальниками - з Seon»

Під час бойових дій на території України, підприємствам варто вести електронний документообіг, тобто використовувати такі платформи як «MeDoc», «Вчасно», «Paperless» та ін.

Отже, бухгалтерський облік потрібно завжди вдосконалювати, а особливо - облік дебіторської та кредиторської заборгованості. Запропоновано декілька шляхів покращення обліку заборгованості серед яких є: моніторинг нових законів та правок щодо обліку заборгованості; аналіз співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості; перевірка потенційних дебіторів; контроль за розрахунками з дебіторами та кредиторами; проведення періодично інвентаризації дебіторської заборгованості; проведення зовнішнього аудиту дебіторсько-кредиторської заборгованості підприємства.

3.2 Покращення умов проведення аудиту на ТОВ «ІНСТАФІНАНС»

В процесі ведення господарської діяльності будь – якого підприємства настає час, коли необхідно переконатись, що підприємство надає достовірну та реальну звітність, яка відповідає даним його обліку. Саме для такої процедури й існує аудит.

Аудиторська діяльність регулюється Законом України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність», який трактує аудит фінансової звітності, яка включає в себе дебіторську та кредиторську заборгованість, як аудиторську послугу з перевірки даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності або консолідованої фінансової звітності юридичної особи або представництва іноземного суб'єкта господарювання, або іншого суб'єкта, який подає фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність групи, з метою висловлення незалежної думки аудитора про її відповідність в усіх суттєвих аспектах вимогам

національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, міжнародних стандартів фінансової звітності або іншим вимогам. [33]

Метою проведення аудиту дебіторської та кредиторської заборгованості є встановлення відповідності даних обліку до даних звітності підприємства, а також контроль щодо дотримання вимог підприємством при веденні бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість», а при веденні кредиторської - Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання».

Одним з головних етапів аудиту дебіторської та кредиторської заборгованості є підбір методики аудиту. Методика аудиту дебіторсько-кредиторської заборгованості складається з трьох рівнів: першим є об'єкти дослідження, другим – джерела одержання інформації, третім – способи вивчення операцій з дебіторською та кредиторською заборгованістю. Перелік об'єктів аудиту дебіторсько-кредиторської заборгованості, які повинен використовувати внутрішній аудитор ТОВ «ІНСТАФІНАНС» наведено у табл. 3.5.

Таблиця 3.5

**Об'єкти аудиту дебіторсько-кредиторської заборгованості на
ТОВ «ІНСТАФІНАНС»**

Об'єкти	Джерела інформації
1	2
Елементи облікової політики	Положення (стандарты) бухгалтерського обліку дебіторсько-кредиторської заборгованості; номенклатура робочих бухгалтерських рахунків, а також будова аналітичних рахунків з обліку дебіторсько-кредиторської заборгованості; порядок проведення інвентаризації розрахунків; порядок нарахування резерву сумнівних боргів; форми бланків документів, реєстрів обліку, звітності
Операції з обліку розрахунків	з покупцями та замовниками; за претензіями та відшкодуванням матеріального збитку; з підзвітними особами підприємства; за авансами виданими; за іншими операціями; з різними дебіторами; резерву сумнівних боргів; з постачальниками та підрядниками; за кредитними операціями; за кредитними операціями; з різними кредиторами та іншими операціями; за

		податками; за зборами; з оплати праці; за іншими виплатами працівникам; з бюджетом за податком на доходи фізичних осіб (ПДФО); за єдиним соціальним внеском (ЄСВ) щодо утримань із заробітної плати
Записи первинних документах, регістрах обліку та звітності	в	Договори, платіжні доручення, в яких міститься посилання на укладений договір, накладні, рахунки-фактури, рахунки, акти прийнятих робіт, послуг, комерційні документи (рахунки-фактури), транспортні накладні, розрахунки бухгалтерії про наявність курсових різниць, реєстри аналітичного і синтетичного обліку по відповідних рахунках; журнали № 1, № 3 та відомості 1.1, 1.2, 1.3, 3.1; Головна книга

Продовження табл.3.5

1	2
Інформація про порушення	Інформація про порушення ведення обліку, нестачі, зловживання, які знайшли документальне підтвердження в актах ревізії, перевірок, висновках аудиторів і постановах правоохоронних органів

Важливим етапом у плануванні аудиту дебіторсько-кредиторської заборгованості є безперечно формування програми аудиту, яка впливає на ефективність та коректність процесу аудиту.

Тому, при перевірці розрахункових операцій необхідно проводити звіряння залишку, який є в облікових регістрах, з актами звірки з контрагентами. При виявленні відхилень, аудитор повинен пам'ятати, що вони можуть бути результатом свідомого викривлення балансу. Також, внутрішньому аудитору необхідно перевірити первинні документи та договори, які є підставою виникнення дебіторської чи кредиторської заборгованості. Коректне заповнення цих первинних документів є важливим показником дійсності дебіторської чи кредиторської заборгованості.

При перевірці записів в облікових регістрах і документах з розрахунками з дебіторами або кредиторами потрібно перевіряти чи обгрунтовано списання дебіторської чи кредиторської заборгованості. Тому необхідно перевіряти кожен

списану суму первинними документами, встановлювати осіб, які винні у виникненні заборгованості.

Під час бойових дій на території України, підприємствам варто вести електронний документообіг, тобто використовувати такі платформи як «MeDoc», «Вчасно», «Paperless» та ін. А аудиторам варто визнавати такі документи дійсними та використовувати їх при процесі аудиту.

Також, для ефективного аудиту кредиторської заборгованості на ТОВ «ІНСТАФІНАНС» потрібно використовувати таку програму перевірки:

- оцінка коректного оформлення договорів, які є підставою виникнення заборгованості;
- перевірка даних реєстрів обліку кредитів і позик та звіряння їх з рахунками Головної книги;
- перевірка цільового використання кредитів та позик, повноти і своєчасності розрахунків за ними, правильність обліку процентів за використання позикових коштів для цілей оподаткування;
- перевірка правильності кореспонденції рахунків з обліку кредитів і позик та відсотків за ними.

В свою ж чергу для ефективного аудиту дебіторської заборгованості на ТОВ «ІНСТАФІНАНС» потрібно використовувати таку програму перевірки:

- перевірка розрахунку резерву сумнівних боргів;
- перевірка робочого плану рахунків й уточнення, які саме рахунки і субрахунки використовує підприємство для обліку дебіторської заборгованості та яким чином деталізує інформацію;
- перевірка терміну виникнення заборгованості;
- перевірка наявності та коректності заповнення первинних документів: довіреностей, видаткових накладних, товарно-транспортних накладних, податкових накладних, договорів;
- перевірка заходів, які використовувались для спроб відшкодування дебіторської заборгованості: пред'явлення претензії, направлення актів взаємозвірки розрахунків, листів тощо;

- перевірка наявності та правильності списання дебіторської заборгованості за рахунок нарахованого резерву сумнівних боргів або за рахунок інших джерел тощо.

Отже, метою проведення аудиту дебіторської та кредиторської заборгованості є встановлення відповідності даних обліку до даних звітності підприємства. Джерелами інформації для аудиту дебіторської та кредиторської заборгованості є: наказ про облікову політику підприємства, первинні документи з обліку довгострокової та поточної дебіторської та кредиторської заборгованості, облікові реєстри, що використовуються для відображення операцій з обліку дебіторської та кредиторської заборгованості, акти та довідки попередніх ревізій, аудиторські висновки та інша документація, що узагальнює результати контролю та звітність підприємства. Для вдосконалення аудиту можна використовувати програми перевірки, які наведені у цьому розділі.

Висновки та пропозиції

Дослідивши і вивчивши питання організації обліку, аудиту та аналізу дебіторської та кредиторської заборгованості на прикладі ТОВ»ІНСТАФІНАНС», яке кредитує також будівельні підприємства, можна зробити наступні висновки:

Дебіторська заборгованість - це сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату, яка визнається згідно вимог Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 10 “Дебіторська заборгованість”.

В той час як кредиторська заборгованість – це сума заборгованості підприємства перед своїми контрагентами на певну дату, яка визнається згідно вимог Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 11 “Зобов’язання”.

За терміном погашення розрізняють довгострокову та поточну дебіторську заборгованість, а за реальністю – дійсну, сумнівну та безнадійну.

Кредиторська заборгованість так само як і дебіторська за терміном погашення є довгостроковою або поточною кредиторською заборгованістю, але за виконанням умов погашення є прострочена, непрострочена та відстрочена кредиторська заборгованість.

Оцінюється поточна кредиторська заборгованість за сумою погашення, довгострокова – за теперішньою вартістю.

Але поточна дебіторська заборгованість оцінюється за первісною вартістю, а довгострокова, так само як і кредиторська – за теперішньою вартістю.

Нормативно-правова база обліку дебіторської та кредиторської заборгованості включає Кодекси, Закони України, Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, інструкції тощо.

Для обліку дебіторської та кредиторської заборгованості на ТОВ «ІНСТАФІНАНС», яке кредитує також і будівельні підприємства, використовують такі первинні документи, як накладна, рахунок-фактура, акт приймання-передачі робіт, послуг, товарно-транспортна накладна, виписка банку, прибутковий касовий ордер, видатковий касовий ордер, договір оренди, платіжне доручення, акт приймання-передачі векселя та акт приймання-передачі основних засобів, кредитний договір тощо.

Аналітичний облік дебіторської заборгованості на ТОВ «ІНСТАФІНАНС» ведеться за кожним дебітором, та видом заборгованості в картках або відомостях довільної форми.

Тоді як аналітичний облік кредиторської заборгованості ведеться за кожним постачальником та підрядником у розрізі кожного документа на сплату.

Синтетичний облік дебіторської заборгованості з постачальниками на ТОВ «ІНСТАФІНАНС» ведеться на активному розрахунковому рахунку 37 “Розрахунки з різними дебіторами, в журналі 3 та відомості 3.2, а також використовується контрактивний рахунок 38 “Резерв сумнівних боргів”.

Тоді як синтетичний облік кредиторської заборгованості з постачальниками на ТОВ «ІНСТАФІНАНС» ведеться на пасивному розрахунковому рахунку 63 "Розрахунки з постачальниками та підрядниками", в журналі 3 та відомості 3.3.

На кінець кожного періоду облік дебіторської заборгованості узагальнюється у активі Балансу (Звіту про фінансовий стан), а кредиторської заборгованості – у пасиві Балансу (Звіту про фінансовий стан).

Для вдосконалення обліку дебіторської та кредиторської заборгованості необхідно: моніторинг нових законів та правок щодо обліку заборгованості; слідкувати за співвідношенням дебіторської та кредиторської заборгованості; перевіряти потенційних дебіторів; контролювати розрахунки з дебіторами та кредиторами; проводити інвентаризацію дебіторської заборгованості.

Для ефективного ведення господарської діяльності підприємство веде аналіз свого фінансового стану, який включає в себе і аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості.

Метою аналізу дебіторської та кредиторської заборгованості ТОВ «ІНСТАФІНАНС», яке кредитує також будівельні підприємства, є виявлення зміни заборгованості за аналізований період, складову заборгованості, причину та давність виникнення дебіторської та кредиторської заборгованості. Аналіз проводиться на основі даних фінансової звітності.

Згідно результатів аналізу дебіторської та кредиторської заборгованості, у 2021 році перевищує дебіторська заборгованість над кредиторською на суму 29 021 тис. грн., хоча у 2020 році, коли заснувалося підприємство, кредиторська заборгованість перевищувала дебіторську на 1 207 тис.грн. Зростання дебіторської заборгованості обумовлено тим, що підприємство нове та розвивається, але необхідно більше контролювати своїх покупців, тобто клієнтів, яким видається кредит, тому що не всі споживачі платоспроможні.

Для того, щоб переконатись чи надає підприємство достовірну та реальну звітність, яка відповідає даним його обліку, проводять аудит фінансової звітності, який також включає в себе й аудит дебіторської та кредиторської заборгованості.

Аудиторська діяльність регулюється Законом України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність».

Метою проведення аудиту дебіторської та кредиторської заборгованості є встановлення відповідності даних обліку до даних звітності підприємства.

Джерелами інформації для аудиту дебіторської та кредиторської заборгованості є: наказ про облікову політику підприємства, первинні документи з обліку довгострокової та поточної дебіторської та кредиторської заборгованості, облікові реєстри, що використовуються для відображення операцій з обліку дебіторської та кредиторської заборгованості, акти та довідки попередніх ревізій, аудиторські висновки та інша документація, що узагальнює результати контролю та звітність підприємства.

Для вдосконалення аудиту дебіторської та кредиторської заборгованості на ТОВ «ІНСТАФІНАНС» необхідно використовувати ефективні плани перевірки.

Для ефективного аудиту дебіторської заборгованості можна використовувати таку програму перевірки:

- перевірка розрахунку резерву сумнівних боргів;
- перевірка робочого плану рахунків й уточнення, які саме рахунки і субрахунки використовує підприємство для обліку дебіторської заборгованості та яким чином деталізує інформацію;
- перевірка терміну виникнення заборгованості;
- перевірка наявності та коректності заповнення первинних документів: довіреностей, видаткових накладних, товарно-транспортних накладних, податкових накладних, договорів;
- перевірка заходів, які використовувались для спроб відшкодування дебіторської заборгованості: пред'явлення претензії, направлення актів взаємозвірки розрахунків, листів тощо;
- перевірка наявності та правильності списання дебіторської заборгованості за рахунок нарахованого резерву сумнівних боргів або за рахунок інших джерел тощо.

Тоді як для ефективного аудиту кредиторської заборгованості можна використовувати таку програму перевірки:

- оцінка коректного оформлення договорів, які є підставою виникнення заборгованості;
- перевірка даних реєстрів обліку кредитів і позик та звіряння їх з рахунками Головної книги;
- перевірка цільового використання кредитів та позик, повноти і своєчасності розрахунків за ними, правильність обліку процентів за використання позикових коштів для цілей оподаткування;
- перевірка правильності кореспонденції рахунків з обліку кредитів і позик та відсотків за ними.

Список літератури

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 “Дебіторська заборгованість” №237 від 08.09.1999 р. Режим доступа:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text>
2. “Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т.1”/Редкол.:С.В.Мочерний (відн.ред.) та ін.-Київ, “Академія”, 2000 р. - 303 с.
3. “Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами:прикладі та коментарії: Практичний посібник”/С.Ф.Голов, В.М.Голов, В.М.Костюшенко.-Київ, “Лібра”, 2001 р. - 670 с.
4. “Фінансова звітність підприємств та її аналіз”/Г.Г.Кірейцев.-Київ, “ЦУЛ”, 2002 р. - 452 с.
5. “Системи обліку в Україні:трансформація до міжнародної практики”/М.П.Войнаренко.-Київ, “Наукова думка”, 2002 р. - 215 с.
6. Дублей В.В.Необхідність управління дебіторською та кредиторською заборгованостями в сучасних умовах. / В.В. Дублей, М.М. Гуменюк // Журнал Науковий огляд. – 2016. - № 11 (32). – С. 1-9.
7. Чорненька О. Б. Аналіз наукових підходів щодо сутності кредиторської заборгованості та її класифікації. / О. Б. Чорненька // Вісник економічні науки. – 2017. – №20. – С. 207 – 212

8. Хохлов М.П. Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства / М.П Хохлов, О.С Корнієнко// Економіка і суспільство. – 2017. – №10. – С.402-407.

9. Майборода О.Є. Характеристика сутності та поняття дебіторської і кредиторської заборгованості. / О.Є. Майборода, І.П. Косарева, І.О.Корабейнікова // Економіка і суспільство. – 2018. – №15. – С. 396-402.

10. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013 р. за станом на 16.09.2019. Режим доступу:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>

11. Цивільний Кодекс України № 435-IV від 16.01.2003 р. за станом на 16.09.2019. Режим доступу:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

12. Гудзь Н.В. Бухгалтерський облік. 2-е вид., перероб. і доп. [текст] Навч. посіб./Н.В. Гудзь, П.Н. Денчук, Р.В. Романів. – К. : «Центр учбової літератури», 2016. – 424 с.

13. Голошевич І. Заборгованість за основні фонди: «безнадійність» – не вирок. Бухгалтерія. 2007. №48 (775). С. 47-51.].

14. Шара Є.Ю. Фінансовий облік. 1-е вид., Навч. Посіб./Є.Ю. Шара, І.Є. Соколовська – Гонтаренко – К. : «Центр учбової літератури», 2016. – 336 с.

15. Садовська І.Б. Бухгалтерський облік [текст] : навч. посіб./ І.Б. Садовська, Т.В. Божидарнік, К.Є. Нагірська – К : «Центр учбової літератури», 2013. – 688 с.

16. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 “Зобов’язання” №20 від 31.01.2000 р. Режим доступу:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text>

17. Є. Ю. Шара, І. Є. Соколовська-Гонтаренко Фінансовий облік II. Навчальний посібник. — К. : «Видавництво «Центр учбової літератури», 2016. — 308 с.

18. Податковий кодекс України №2755-VI від 02.12.2010 р. Режим доступу:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

19. Закон України “Про бухгалтерський облік фінансову звітність в Україні” №996-XIV від 16.07.1999 р. Режим доступу:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

20. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 “Дохід” №290 від 08.10.1999 р. Режим доступу:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text>

21. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 “Витрати” №318, від 31.12.1999 р. Режим доступу:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>

22. Інструкція до застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, зобов’язань і господарських операцій підприємств і організацій №291, від 30.11.1999 р. Режим доступу:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>

23. Інструкція про службові відрядження в межах України та за кордон, в редакції наказу Мінфіну України, №362 від 17.03.2011 р. Режим доступу:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0218-98#Text>

24. Положення про інвентаризацію активів та зобов’язань №879, від 02.09.2014 р. Режим доступу:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text>

25. Савчук В.П. Управление финансами предприятия / В. П. Савчук. — М. : Бином, лаб. знаний, 2003. — 480 с.

26. Дубровська, Є. В. Дослідження сутності поняття «дебіторська заборгованість»/ Є. В. Дубровська// Вісник Сумського державного університету. — 2009. — № 2. — С. 202-205.

27. Фінансовий облік : підруч. / Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, Н. В. Гудзь [та ін.]. — 4-те вид. [доп. і перероб.]. — Тернопіль : ТНЕУ, 2017. — 451 с.

28. Кім Ю.Г. Бухгалтерський та податковий облік: Первинні документи та порядок їх заповнення: навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2014. — 600 с

29. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, №88, від 24.05.1995 року. Режим доступу:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text>

30. Закон України «Про споживче кредитування» №1735-VIII від 15.11.2016 року. Режим доступу:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1734-19#Text>

31. Закон України «Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування» №400/97-ВР від 26.06.1997 року. Режим доступу:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/400/97-%D0%B2%D1%80#Text>

32. Власюк Г.В. Шляхи вдосконалення бухгалтерського обліку розрахунків з постачальниками / Г.В. Власюк // Держава та регіони / Серія: Економіка та підприємництво. – 2009. – № 5. – С. 40–44.

33. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» № 2258-VIII від 21.12.2017 року. Режим доступу:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>

Додаток 1

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

Підприємство	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ІНСТАФІНАНС"	Дата (рік, місяць, день)	2022 10 14	КОДИ
Територія	Україна	за ЄДРПОУ	43449827	
Організаційно-правова форма господарювання	Товариство з обмеженою відповідальністю	за КМД	11	
Вид економічної діяльності	Інші види кредитування	за КОПФГ		240
Середня кількість працівників	2 84	за КВЕД		64.92
Адреса, телефон	вулиця СУРИКОВА, буд. 3, н.п. (в літ. А), м. КИЇВ, 03035, Україна		0504194992	

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку	
за міжнародними стандартами фінансової звітності	V

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2021 р.

Форма №1 Код за ДКУД 1801001

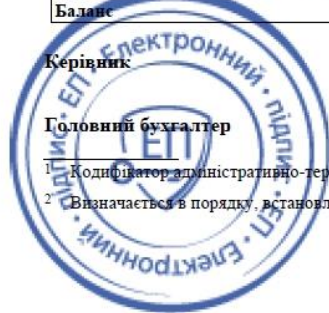
А К Т И В	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	3 354	13 268
первісна вартість	1001	3 401	14 720
накопичена амортизація	1002	47	1 452
Незавершені капітальні інвестиції	1005	3	31
Основні засоби	1010	192	1 667
первісна вартість	1011	250	4 355
знос	1012	58	2 688
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	201
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-

Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізичні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	3 549	15 167
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	97	392
виробничі запаси	1101	20	211
незавершене виробництво	1102	-	-
готова продукція	1103	-	-
товари	1104	77	181
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити перестраховання	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	148 067	216 147
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	670	3 695
з бюджетом	1135	-	13
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	8 814	37 693
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	879	1 007
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	16 416	24 429
готівка	1166	-	-
рахунки в банках	1167	16 416	24 429
Витрати майбутніх періодів	1170	27	311
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-
резервах незароблених премій	1183	-	-

інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	-	-
Усього за розділом II	1195	174 970	283 687
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	178 519	298 854

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	13 369	6 700
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	76	-
емісійний дохід	1411	-	-
накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	5 604	62 727
Неоплачений капітал	1425	(140)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	18 909	69 427
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	150 955	201 816
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:			
резерв довгострокових зобов'язань	1531	-	-
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	150 955	201 816
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Векселі видані	1605	-	-

Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	204
товари, роботи, послуги	1615	4 664	18 480
розрахунками з бюджетом	1620	1 933	1 237
у тому числі з податку на прибуток	1621	1 250	7
розрахунками зі страхування	1625	87	358
розрахунками з оплати праці	1630	323	1 227
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	226	3 872
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	1 422	2 233
Усього за розділом III	1695	8 655	27 611
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	178 519	298 854

Керівник

Головний бухгалтер

АРТЪОМС
ГОЛОВІНА
ОЛЕНА
ВОЛОДИМИР
ІВНА

Артъомс Борцовс

Олена Головіна

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад.

² Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Додаток 2 (шаблон договору)

ДОГОВІР ПРО НАДАННЯ ПОСЛУГ

М. _____ 200_р

Замовник: _____

в
особі _____

що діє на
підставі _____

з одного боку, і

Виконавець:

в
особі _____

що діє на підставі _____

з іншого боку, що разом іменуються Сторони, уклали цей Договір про таке:

1. Предмет Договору

1.1. За завданням Замовника Виконавець надає Замовнику послуги з _____ в обсязі та на умовах, визначених цим Договором.

1.2. За цим Договором Виконавець надає Замовнику такі послуги:

1.2.1. _____

1.2.2. _____

1.2.3. _____

2. Обов'язки Виконавця

2.1. Якісно та вчасно надавати передбачені у п. 1.2 Договору послуги Замовнику.

2.2. У разі виникнення обставин, які перешкоджають належному виконанню своїх обов'язків за цим Договором, негайно повідомити про це Замовника.

2.3. Вживати будь-яких Інших необхідних заходів, потрібних для належного виконання своїх зобов'язань за Договором.

2.4. Підписувати і передавати Замовнику акти про надані послуги.

3. Обов'язки Замовника

3.1. Надати Виконавцю на його вимогу всю інформацію, яка потрібна йому для належного виконання зобов'язання з надання передбачених цим Договором послуг.

3.2. За потреби забезпечити Виконавця всім необхідним для виконання своїх обов'язків за цим Договором належним чином.

3.3. Приймати від Виконавця послуги, що надаються ним за цим Договором.

3.4. Оплачувати надані Виконавцем послуги на умовах та в порядку, визначеному цим Договором.

4. Ціна та порядок оплати послуг

4.1. Вартість послуг визначається Сторонами за фактом їх надання за наслідками кожного календарного місяця і фіксується в актах про надані послуги.

4.2. Акт про надані послуги підписується Сторонами до ____ числа місяця, наступного за календарним місяцем, в якому фактично надавалися послуги.

4.3. Замовник зобов'язаний оплатити визначену в акті про надані послуги вартість послуг у у строк _____ з моменту підписання такого акта.

5. Відповідальність та порядок вирішення спорів

5.1. Сторони цього Договору несуть відповідальність за невиконання чи неналежне виконання своїх зобов'язань за цим Договором відповідно до чинного законодавства.

5.2. За одноразову необгрунтовану відмову від виконання своїх зобов'язань винна Сторона сплачує другій Стороні штраф у розмірі _____.

5.3. За недотримання строків оплати наданих послуг, визначених у п. 4.2 цього Договору, Замовник сплачує Виконавцю пеню в розмірі подвійної облікової ставки НБУ від простроченої суми за кожен день прострочення.

5.4. Всі спори, що виникають з цього Договору, Сторони вирішують шляхом переговорів. У разі неможливості досягти згоди шляхом переговорів Сторона має право звернутися до суду.

6. Інші умови

6.1. У всьому, що не передбачено цим Договором, Сторони керуються чинним законодавством України.

6.2. Цей Договір укладений у двох примірниках по одному для кожної із Сторін.

6.3. Цей Договір набирає чинності з моменту підписання та діє до _____.

6.4. Договір може бути розірваним за взаємною згодою Сторін. Одностороннє розірвання Договору допускається лише у випадках, передбачених цим Договором та законодавством України.

6.5. Будь-яка із Сторін має право розірвати цей договір в односторонньому порядку, попередньо письмово повідомивши про це другу сторону за _____ днів.

6.6. Замовник має статус платника податку на прибуток підприємств

_____.

6.7. Виконавець має статус платника податку на прибуток підприємств

_____.

7. Юридичні адреси та реквізити Сторін

7.1. Замовник:

Поштова адреса та індекс _____

Телефон/факс _____

Поточний рахунок _____

ЄДРПОУ _____

7.2. Виконавець:

Поштова адреса та індекс _____

Телефон/факс _____

Поточний рахунок _____

ЄДРПОУ _____

Замовник

М.П.

Виконавець

М.П.

Додаток 3 (шаблон договору)

ДОГОВІР ПОСТАВКИ №

м. _____

«__» _____ 20__ р.

(найменування юридичної особи чи прізвище, ім'я, по батькові фізичної особи)

(далі — «Постачальник») в особі

_____ ,

(посада, прізвище, ім'я, по батькові)

що діє на підставі _____ , 3
однієї сторони, і

(статуту, довіреності, положення тощо)

(найменування юридичної особи чи прізвище, ім'я, по батькові фізичної особи)

(далі — «Покупець») в особі _____,

(посада, прізвище, ім'я, по батькові)

що діє на підставі _____, з
другої сторони,

(статуту, довіреності, положення тощо)

(далі разом іменуються «Сторони», а кожна окремо — «Сторона») уклали цей Договір поставки (далі — «Договір») про таке.

1. ПРЕДМЕТ ДОГОВОРУ

1.1. В порядку та на умовах, визначених цим Договором, Постачальник зобов'язується поставляти і передавати у власність Покупця визначений цим Договором товар (далі іменується «товар»), а Покупець зобов'язується в порядку і на умовах Договору приймати цей товар та своєчасно здійснювати його оплату.

1.2. Найменування, одиниця виміру, загальна кількість товару, що підлягає поставці за цим Договором, ціна за одиницю товару, його часткове співвідношення (асортимент, номенклатура), Сторони визначають у специфікації, що є Додатком № 1 до цього Договору.

1.3. Якість товару, що поставляють за цим Договором, має відповідати _____.

(вказати найменування стандартів, ТУ, іншої технічної документації або зазначити зразок)

1.4. Загальна ціна товару за цим Договором становить _____.

1.5. Постачальник гарантує, що товар належить йому на праві власності, не перебуває під заборотою відчуження, арештом, не є предметом застави та іншим засобом забезпечення виконання зобов'язань перед будь-якими фізичними або юридичними особами, державними органами і державою, а також не є предметом будь-якого іншого обтяження чи обмеження, передбаченого чинним законодавством України.

1.6. Постачальник підтверджує, що укладення та виконання ним цього Договору не суперечить нормам чинного законодавства України та відповідає його вимогам (зокрема, щодо отримання усіх необхідних дозволів та погоджень), а також підтверджує те, що укладання та виконання ним цього Договору не суперечить цілям діяльності Постачальника, положенням його установчих документів чи інших локальних актів.

2. СТРОКИ ТА ПОРЯДОК ПОСТАВКИ ТОВАРУ

2.1. Поставку товару за цим Договором здійснюють у такі строки:
_____.

2.2. Відвантаження товару
здійснюють _____.

(спосіб відвантаження продукції Постачальником)

2.3. Товар передають у тарі і упаковці, що відповідає:
_____.

(стандарт, ГОСТ, ДСТУ, інша технічна документація)

2.4. Додаткові умови: _____.

3. АСОРТИМЕНТ ТОВАРУ

3.1. Якщо Покупець бажає змінити деякі позиції з асортименту товару, що поставляють йому за цим Договором, він зобов'язаний подати Постачальнику нову специфікацію для узгодження у строк _____ до настання нового строку (періоду) поставки.

3.2. Нова специфікація вважається прийнятою в редакції Покупця, якщо Постачальник протягом _____ після її отримання не заявить письмово (поштовим відправленням, факсимільним зв'язком, телеграмою з повідомленням про вручення тощо) щодо неї свої заперечення.

4. ЯКІСТЬ ТА КОМПЛЕКТНІСТЬ ТОВАРУ

4.1. Підтвердженням якості та комплектності товару з боку Постачальника є _____.

(найменування документу про якість та комплектність товару)

4.2. Додаткові до комплекту виробу _____.

5. ГАРАНТІЙНИЙ СТРОК

5.1. Постачальник гарантує якість та надійність товару, що поставляє, протягом _____ з моменту _____.

5.2. У разі виявлення виробничих дефектів у товарі під час його приймання, а також під час монтажу, налагоджування та експлуатації, у період гарантійного строку виклик представника Постачальника обов'язковий.

5.3. Строк усунення недоліків або заміни товару (доукомплектування) Постачальником становить _____ з моменту виявлення дефектів.

6. СТРОКИ ТА ПОРЯДОК ПОСТАВКИ

6.1. Товар має бути поставлений Покупцю не пізніше _____ числа першого місяця відповідного періоду поставки згідно з графіком поставки (Додаток № ____ до цього Договору).

6.2. Постачальник має право на дострокову поставку кожної партії товару в межах періоду поставки з обов'язковим повідомленням Покупця про це в строк _____ з моменту _____.

7. ЦІНА ТОВАРУ

7.1. Покупець оплачує поставлений Постачальником товар за цінами, що визначені за одиницю товару у специфікації.

7.2. Ціни в специфікації зазначені без урахування ПДВ (з урахуванням ПДВ).

8. ПОРЯДОК РОЗРАХУНКІВ ЗА ДОГОВОРОМ

8.1. Розрахунки за кожну поставлену партію товару здійснюються у безготівковому порядку протягом

_____ з моменту _____.

(робочих, календарних чи банківських днів)

8.2. Оплату (можна передбачити передоплату) Покупець здійснює шляхом переказу грошових коштів на поточний рахунок Постачальника, що визначений у цьому Договорі.

8.3. Покупець повинен повідомити Постачальника про здійснення платежу в строк

_____ днів)

(робочих, календарних чи банківських

з моменту _____ ШЛЯХОМ _____.

(телеграма з повідомленням, факс тощо)

9. УМОВИ ПОСТАВКИ

9.1. Умови цього Договору Сторони виклали у відповідності до вимог Міжнародних правил тлумачення торговельних термінів «Інкотермс» (в редакції 2010 року), які застосовують із урахуванням особливостей, пов'язаних із внутрішньодержавним характером цього Договору, а також тих особливостей, що впливають із умов цього Договору.

9.2. Поставку здійснюють на умовах: _____.

(вказати умову поставки за Інкотермс)

9.3. Перехід права власності на товар від Постачальника до Покупця відбувається в момент:

_____.

9.4. Перехід ризику випадкового знищення та випадкового пошкодження (псування) товару від Постачальника до Покупця відбувається в момент: _____.

10. МІСЦЕ ПОСТАВКИ

10.1. Місцем поставки товару Постачальником за цим Договором є:

_____.

11. ТАРА І ПАКУВАННЯ

11.1. Постачальник зобов'язаний забезпечити Товар упаковкою, щоб не допустити пошкодження (псування) та (або) знищення його під час поставки до прийняття товару Покупцем.

11.2. Товар має бути упакований так:

_____.

11.3. Вартість тари та пакування входить (не входить) до ціни Товару.

11.4. Порядок та строки повернення тари:

11.5. Умови розрахунків у разі повернення тари:

12. МАРКУВАННЯ

12.1. Товар підлягає обов'язковому маркуванню згідно з вимогами відповідних стандартів та технічних умов.

12.2. Товар має бути промаркований так:

(вказують текст та/або малюнок маркування на тарі або посилання на стандарт, ТУ)

12.3. Маркування має бути виконане так, аби виключити його пошкодження (знищення) під час транспортування.

13. ПЕРЕДАННЯ ТОВАРУ

13.1. Передання товару Постачальником та приймання товару Покупцем здійснюють у місці здійснення поставки, визначеному в п. 10.1 цього Договору.

13.2. Приймання товару за кількістю та якістю Сторони здійснюють у порядку, визначеному чинним законодавством.

13.3. Після отримання товару Покупець повинен факсом/листом з повідомленням підтвердити отримання товару протягом _____ з моменту _____.

(робочих, календарних чи банківських днів)

14. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СТОРІН ЗА ПОРУШЕННЯ ДОГОВОРУ

14.1. У випадку порушення Договору Сторона несе відповідальність, визначену цим Договором та (або) чинним законодавством України.

14.1.1. Порушенням Договору є його невиконання або неналежне виконання, тобто виконання з порушенням умов, визначених змістом цього Договору.

14.1.2. Сторона не несе відповідальності за порушення Договору, якщо воно сталося не з її вини (умислу чи необережності).

14.1.3. Сторона вважається невинуватою і не несе відповідальності за порушення Договору, якщо вона доведе, що вжила всіх залежних від неї заходів щодо належного виконання цього Договору.

14.2. Покупець за цим Договором несе таку відповідальність:

за _____ неустойка в розмірі _____.

(конкретне порушення)

14.3. Постачальник за цим Договором несе таку відповідальність:

за _____ неустойка в розмірі _____.

(конкретне порушення)

14.4. За односторонню необґрунтовану відмову від виконання своїх обов'язків, визначених у цьому Договорі Сторона, що допустила таке порушення, сплачує неустойку у розмірі _____.

14.5. Сторона, що порушила цей Договір, зобов'язана відшкодувати збитки, завдані таким порушенням, незалежно від вжиття іншою Стороною будь-яких заходів щодо запобігання збиткам або зменшення збитків, окрім випадків коли остання своїм винним (умисним або необережним) діям (дією чи бездіяльністю) сприяла настанню або збільшенню збитків.

14.6. Сплата Стороною визначених цим Договором та (або) чинним законодавством України штрафних санкцій (штрафу, пені) не звільняє її від обов'язку відшкодувати за вимогою іншої Сторони збитки, завдані порушенням Договору (реальні збитки та (або) упущену вигоду) у повному обсязі, а відшкодування збитків не звільняє її від обов'язку сплатити за вимогою іншої Сторони штрафні санкції у повному обсязі.

14.7. Сплата Стороною та (або) відшкодування збитків, завданих порушенням Договору, не звільняє її від обов'язку виконати цей Договір в натурі, якщо інше прямо не передбачено чинним законодавством України.

15. ФОРС-МАЖОРНІ ОБСТАВИНИ

15.1. Сторона звільняється від визначеної цим Договором та (або) чинним законодавством України відповідальності за повне чи часткове порушення Договору, якщо вона доведе таке порушення сталося внаслідок дії форс-мажорних обставин, визначених у цьому Договорі, за умови, що їх настання було засвідчено у визначеному цим Договором порядку.

15.1.1. Під форс-мажорними обставинами у цьому Договорі розуміються випадок, непереборна сила, а також усі інші обставини, які визначені у пп. 15.1.5 цього Договору як підстава для звільнення від відповідальності за порушення Договору.

15.1.2. Під непереборною силою у цьому Договорі розуміють будь-які надзвичайні події зовнішнього щодо Сторін характеру, які виникають без вини Сторін, поза їх волею або всупереч волі чи бажанню Сторін, і які не можна за умови вжиття звичайних для цього заходів передбачити та не можна при всій турботливості та обачності відвернути (уникнути), включаючи (але не обмежуючись) стихійні явища природного характеру (землетруси, повені, урагани, руйнування в результаті блискавки тощо), лиха біологічного, техногенного та антропогенного походження (вибухи, пожежі, вихід з ладу машин й обладнання, масові епідемії, епізоотії, епіфітотії тощо), обставини суспільного життя (війна, воєнні дії, блокади, громадські заворушення, прояви тероризму, масові страйки та локауті, бойкоті тощо), а також видання заборонних або обмежуючих нормативних актів органів державної влади чи місцевого самоврядування, інші законні або незаконні заборонні чи обмежуючі заходи названих органів, які унеможливають виконання Сторонами цього Договору або тимчасово перешкоджають його виконанню.

15.1.3. Під випадком у цьому Договорі розуміють будь-які обставини, які не вважають непереборною силою за цим Договором і які безпосередньо не обумовлені діями Сторін та не пов'язані із ними причинним зв'язком, які виникають без вини Сторін, поза їх волею або всупереч волі чи бажанню Сторін, і які не можна за умови вжиття звичайних для цього заходів передбачити та не можна при всій турботливості та обачності відвернути (уникнути).

15.1.4. Не вважають випадком недодержання своїх обов'язків контрагентом тієї Сторони, що порушила цей Договір, відсутність на ринку товарів, потрібних для виконання цього Договору, відсутність у Сторони, що порушила Договір, необхідних коштів.

15.1.5. Окрім випадку та непереборної сили, підставою для звільнення Сторони від визначеної цим Договором та (або) чинним законодавством України відповідальності за повне чи часткове порушення Договору є будь-яка із таких обставин надзвичайного характеру: _____, за умови, що вона виникла без умислу Сторони, яка порушила цей Договір.

15.2. Настання непереборної сили має бути засвідчено компетентним органом, що визначений чинним в Україні законодавством.

15.3. Настання випадку та обставин, які визначені у пп. 15.1.5 цього Договору, засвідчує Сторона, яка на них посилається, шляхом _____.

15.4. Сторона, що має намір послатися на форс-мажорні обставини, зобов'язана невідкладно із урахуванням можливостей технічних засобів миттєвого зв'язку та характеру існуючих перешкод повідомити іншу Сторону про наявність форс-мажорних обставин та їх вплив на виконання цього Договору.

15.5. Якщо форс-мажорні обставини та (або) їх наслідки тимчасово перешкоджають виконанню цього Договору, то виконання цього Договору зупиняється на строк, протягом якого воно є неможливим.

15.6. Якщо у зв'язку із форс-мажорними обставинами та (або) їх наслідками, за які жодна із Сторін не відповідає, виконання цього Договору є остаточно неможливим, то цей Договір вважається припиненим з моменту виникнення зазначених обставин та (або) їх наслідків, за яких є неможливим виконання цього Договору, однак Сторони не звільняються від обов'язку, визначеного у п. 15.4 цього Договору.

15.7. Якщо у зв'язку із форс-мажорними обставинами та (або) їх наслідками виконання цього Договору є тимчасово неможливим і така ситуація, за якої є неможливим виконання, наявна протягом _____, то цей Договір може бути розірваний в односторонньому порядку будь-якою Стороною шляхом направлення за допомогою поштового зв'язку письмової заяви про це іншій Стороні.

15.8. Наслідки припинення цього Договору, в тому числі його одностороннього розірвання, на підставі пунктів 15.6 та 15.7 цього Договору визначають у відповідності до чинного законодавства України.

15.9. Своєю домовленістю Сторони можуть відступити від положень пунктів 15.6 та 15.7 цього Договору та визначити у додатковій угоді до цього Договору свої наступні дії щодо зміни умов цього Договору.

16. ВИРШЕННЯ СПОРІВ

16.1. Усі спори, що виникають з цього Договору або пов'язані із ним, Сторони вирішують шляхом переговорів.

16.2. Якщо відповідний спір неможливо вирішити шляхом переговорів, його вирішують у судовому порядку за встановленою підвідомчістю та підсудністю такого спору відповідно до чинного законодавства України.

17. ДІЯ ДОГОВОРУ

17.1. Цей Договір вважається укладеним і набирає чинності з моменту його підписання Сторонами.

17.2. Строк цього Договору починає свій перебіг у момент, визначений у п. 17.1 цього Договору та закінчується _____.

17.3. Закінчення строку цього Договору не звільняє Сторони від відповідальності за його порушення, яке мало місце під час дії цього Договору.

17.4. Якщо інше прямо не передбачає цей Договір або чинне законодавство України, зміни до Договору можуть бути внесені тільки за домовленістю Сторін, яку оформлюють додатковою угодою до цього Договору.

17.5. Зміни до цього Договору набирають чинності з моменту належного оформлення Сторонами відповідної додаткової угоди до цього Договору, якщо інше не встановлено у самій додатковій угоді, цьому Договорі або у чинному законодавстві України.

17.6. Якщо інше прямо не передбачає цей Договір або чинне законодавство України, Договір може бути розірваний тільки за домовленістю Сторін, яку оформлюють додатковою угодою до цього Договору.

17.7. Цей Договір вважається розірваним з моменту належного оформлення Сторонами відповідної додаткової угоди до цього Договору, якщо інше не встановлено у самій додатковій угоді, цьому Договорі або у чинному законодавстві України.

18. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

18.1. Усі правовідносини, що виникають з цього Договору або пов'язані із ним, у тому числі пов'язані із дійсністю, укладенням, виконанням, зміною та припиненням цього Договору, тлумаченням його умов, визначенням наслідків недійсності або порушення Договору, регулюють цей Договір та відповідні норми чинного законодавства України, а також звичаї ділового обороту, які застосовують до таких правовідносин, на підставі принципів добросовісності, розумності та справедливості.

18.2. Після підписання цього Договору всі попередні переговори за ним, листування, попередні договори, протоколи про наміри та будь-які інші усні або письмові домовленості Сторін з питань, що так чи інакше стосуються цього Договору, втрачають юридичну силу, але їх можна враховувати задля тлумачення умов цього Договору.

18.3. Сторони несуть повну відповідальність за правильність наведених ними у цьому Договорі реквізитів та зобов'язуються своєчасно у письмовій формі повідомляти іншу Сторону про їх зміну, а у разі неповідомлення несуть ризик настання пов'язаних із цим несприятливих наслідків..

18.4. Відступлення права вимоги та (або) переведення боргу за цим Договором однією із Сторін до третіх осіб допускається виключно за умови письмового погодження цього із іншою Стороною.

18.5. Додаткові угоди та додатки до цього Договору є його невід'ємними частиною і мають юридичну силу у разі, якщо вони викладені у письмовій формі, підписані Сторонами та скріплені їх печатками.

18.6. Всі виправлення за текстом цього Договору мають юридичну силу та їх можна враховувати виключно за умови, що вони у кожному окремому випадку датовані та засвідчені підписами Сторін.

18.7. Цей Договір складений при повному розумінні Сторонами його умов та термінології українською мовою у двох автентичних примірниках, які мають однакову юридичну силу, — по одному для кожної із Сторін.

МІСЦЕЗНАХОДЖЕННЯ І РЕКВІЗИТИ СТОРІН

Постачальник:

(підпис)

Покупець:

(підпис)

Г.В. Гаман
канд. екон. наук, доцент
ORCID:0000-0003-0224-4204

Т.А. Мозгова
студентка групи зОІА-401

Київський національний університет будівництва і архітектури, м.Київ, Україна

ОБЛІК, АНАЛІЗ І АУДИТ ДЕБІТОРСЬКО-КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Незважаючи на війну, пандемію ковід, спад економіки, під час фінансово-господарської діяльності будь-якого підприємства необхідно взаємодіяти з багатьма контрагентами: постачальниками, покупцями та замовниками. Протягом певного періоду від моменту відвантаження продукції (надання послуг, виконання робіт) до моменту надходження платежу засоби підприємства знаходяться у вигляді дебіторської заборгованості, яка має значний вплив на фінансовий стан підприємства, а також виникає при перерахуванні грошей за майбутні поставки цінностей і послуги, перерахування платежу за кілька місяців (орендна плата тощо), у зв'язку з виникненням заборгованості окремих осіб за нестачами і розкраданнями тощо.

Відмінно від дебіторської заборгованості, заборгованість підприємства перед іншими суб'єктами підприємницької діяльності (постачальниками, підрядниками, покупцями) за поставлені від них засоби і предмети праці, виконані роботи або отриману передоплату є кредиторською заборгованістю.

За реальністю дебіторська заборгованість буває дійсною, сумнівною та безнадійною, за терміном погашення-довгострокова та поточна, за об'єктом заборгованості-товарна та нетоварна. Тоді як кредиторська заборгованість за терміном погашення буває поточною та довгостроковою, за виконанням умов погашення – прострочена, непрострочена, відстрочена, за платністю - із виплатою відсотків позичальнику та безвідсоткова.

Оцінюють поточну дебіторську заборгованість за первісною вартістю, а довгострокову - за її теперішньою вартістю. Натомість поточну кредиторську заборгованість оцінюють за сумою погашення, а довгострокову – за її теперішньою вартістю [4].

Облік дебіторсько-кредиторської заборгованості регулюється такими нормативно-правовими актами: Податковий кодекс України, Цивільний кодекс України, Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», Закон України «Про споживче кредитування», Закон України «Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування», Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, інструкції, положення та План рахунків бухгалтерського обліку тощо.

У сучасних умовах ведення господарської діяльності важливого значення набуває аналіз фінансового стану підприємства. Основним джерелом інформації про фінансовий стан суб'єктів господарювання є фінансова звітність. Метою аналізу дебіторсько-кредиторської заборгованості є виявлення зміни заборгованості за аналізований період, складову заборгованості, причину та давність виникнення дебіторської та кредиторської заборгованості. Аналіз проводиться на основі даних фінансової звітності.

Для обліку дебіторської та кредиторської заборгованості з постачальниками використовують первинні документи, такі як акт приймання-передачі робіт, послуг, виписка банку, договір оренди, договір надання послуг, платіжне доручення, накладну. Також, облік дебіторської заборгованості з постачальниками ведеться на субрахунку 371 «Розрахунки за виданими авансами» активного рахунку 37 «Розрахунки з різними дебіторами». Облік кредиторської заборгованості з постачальниками ведеться на субрахунках 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками» та 632 «Розрахунки з іноземними постачальниками» пасивного рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» [1].

Бухгалтерський облік потрібно завжди вдосконалювати, а особливо облік дебіторсько-кредиторської заборгованості. Серед запропонованих шляхів поліпшення обліку заборгованості, хотілося б виділити:

- моніторинг нових законів та правок щодо обліку заборгованості;
- аналіз співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості;
- перевірка потенційних дебіторів;
- контроль за розрахунками з дебіторами та кредиторами;
- проведення періодично інвентаризації дебіторської заборгованості;
- здійснення зовнішнього аудиту дебіторсько-кредиторської заборгованості підприємства.

В процесі ведення господарської діяльності будь-якого підприємства настає час, коли необхідно переконатись, що підприємство надає достовірну та реальну звітність, яка відповідає даним його обліку. Саме для такої процедури й існує аудит. Метою проведення аудиту дебіторської та кредиторської заборгованості є встановлення відповідності даних обліку до даних звітності підприємства, а також контроль щодо дотримання вимог підприємством при веденні бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» [2], а при веденні кредиторської - Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» [3].

Список використаних джерел:

1. Дублей В.В. Необхідність управління дебіторською та кредиторською заборгованостями в сучасних умовах. / В.В. Дублей, М.М. Гуменюк // Журнал Науковий огляд. – 2016. - № 11 (32). – С. 1-9.
2. Наказ Міністерства України Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» №237 від 08.09.1999 р. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text>
3. Наказ Міністерства України Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» №20 від 31.01.2000 р. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text>
4. Чорненька О. Б. Аналіз наукових підходів щодо сутності кредиторської заборгованості та її класифікації. / О. Б. Чорненька // Вісник економічних наук. – 2017. – №20. – С. 207 – 212.